

Institut mezinárodních studií
Katedra německých a rakouských studií

Anti-islámská hnutí ve východním Německu: PEGIDA a její vývoj

Diplomová práce

Autor práce: **Radek Mojžíš**

Vedoucí práce: **PhDr. David Emler, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

MOŽÍŠ, Radek. *Anti-islamská hnutí ve východním Německu: PEGIDA a její vývoj*. Praha, 2017. 61 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií. Vedoucí diplomové práce: PhDr. David Emler, PhD.

Abstrakt

Tato magisterská práce se zabývá vývojem protestního hnutí PEGIDA, které bylo založeno 11. října 2014 v Drážďanech. To na pravidelně konaných demonstracích hlasitě vystupuje proti islamizaci Německa a kritizuje politickou situaci země. V dobách své největší popularity dokázalo přilákat tisíce lidí. V současnosti se jeho význam stále snižuje. Cílem je proto popsat vývoj hnutí a charakteristiky. Práce je rozdělena do čtyř okruhů. První z nich se zabývá vývojem v Sasku, druhý přináší periodizaci vývoje hnutí a jeho programatiku. Zabývá se také vztahem k populistické Alternative für Deutschland (AfD), který se z vzájemné animozity proměnil až k otevřené spolupráci. PEGIDA vznikla jako skupina na Facebooku, následující okruh se proto zabývá hnutím na internetu. Pomocí analytických nástrojů Google Trends a Fanpage Karma sleduje vývoj online: klesající četnost vyhledávání na Google. Původní facebookový profil PEGIDY byl zrušen a hnutí se z toho nikdy plně nevzpamatovalo. Současný počet fanoušků je tak zlomkem z období největší popularity. Poslední kapitola vychází ze studií provedených mezi demonstranty zkoumající mimo demografických údajů i jejich názory na fungování demokracie a politiku. Z nich vyplývá, že většina Pegidistů nevěří politické reprezentaci. Stagnace se projevila i na demonstracích: počet účastníků stále klesá. Potenciál hnutí se vyčerpá a jeho význam upadá. Důvodem je klesající zájem o uprchlickou krizi a předseda Lutz Bachmann, který škodí vnímání hnutí.

Abstract

This master thesis deals with the development of the protest movement PEGIDA, which was founded on October 11. 2014 in Dresden. This movement speaks loudly against the Islamization of Germany during the regular demonstrations and criticizes the political situation in the country. In times of its greatest popularity it has attracted thousands of

people. Nowadays its importance is still diminishing. The aim is therefore to describe the development of the movement and its characteristics. The work is divided into four main chapters. The first one explains the development in Saxony, the second one describes the development of the movement and its programmatic. It also contains the change of relationship towards Alternative für Deutschland (AfD): from an animosity into an open collaboration. PEGIDA was created as a Facebook group: with tools like Google Trends and Fanpage Karma this chapter analyzes its evolution in an online world. It also shows a declining search rate on Google and its popularity on Facebook. The last chapter is based on studies conducted among demonstrators concerning their demographic data and their views on the functioning of democracy and politics. It follows that most Pegidists do not believe in political representation and see an AfD as an alternative. The stagnation of the movement also manifested itself in demonstrations: the number of participants is still falling and its significance decreasing. The main reason is the decline of interest in the topic of refugee crisis and controversial past of Lutz Bachmann.

Klíčová slova

PEGIDA, pravicový populismus, Sasko, uprchlická krize, muslimové

Keywords

PEGIDA, right-wing populism, Saxony, refugee crisis, muslims

Rozsah práce: 108 610

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne .....

Radek Mojžíš

Obsah

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	2
1. SASKO: SPECIFIKA, HISTORIE A VÝVOJ SPOLKOVÉ ZEMĚ.....	10
1.1. STRUČNÁ HISTORIE, DEMOGRAFICKÝ A EKONOMICKÝ PŘEHLED.....	10
1.1.1. PODÍL CIZINCŮ A MUSLIMŮ V SASKU A „UPRCHLICKÁ KRIZE“.....	12
1.1.1.1. POSTOJE, POLITICKÉ NÁZORY, EXTREMISMUS V SASKU.....	13
2. PEGIDA – VZNIK A PROMĚNY Hnutí.....	17
2.2 VÝVOJOVÉ FÁZE PEGIDY.....	21
<i>Fáze 1: založení hnutí.....</i>	<i>22</i>
<i>Fáze 2: rychlý růst a popularizace hnutí.....</i>	<i>23</i>
<i>Fáze 3: skandál a stagnace.....</i>	<i>23</i>
<i>Fáze 4: uprchlická krize jako katalyzátor růstu.....</i>	<i>24</i>
<i>Fáze 5: úpadek či nové výzvy?.....</i>	<i>24</i>
2.2.2 PROGRAMOVÁ PROHLÁŠENÍ A POŽADAVKY Hnutí.....	25
2.2.2.2 PEGIDA, AfD A NPD: PARTNEŘI ČI KONKURENCE?.....	32
3. PEGIDA ONLINE: GOOGLE TRENDS A ANALÝZA FACEBOOKOVÉ KOMUNIKACE Hnutí.....	35
3.3 GOOGLE TRENDS.....	37
<i>Fáze 1.....</i>	<i>39</i>
<i>Fáze 2.....</i>	<i>39</i>
<i>Fáze 3.....</i>	<i>40</i>
<i>Fáze 4.....</i>	<i>41</i>
<i>Fáze 5.....</i>	<i>41</i>
3.3.3 FANPAGE KARMA.....	43
4. PEGIDA OFFLINE: VÝVOJ POČTU DEMONSTRANTŮ A JEJICH CHARAKTERISTIKA, PROJEVY.....	47
ZÁVĚR.....	55
SUMMARY.....	57
POUŽITÁ LITERATURA.....	58

Úvod

PEGIDA (Patriotische Bürger gegen die Islamisierung des Abendlandes) je hnutí, které vzniklo v roce 2014 jako reakce na domnělou islamizaci Německa v Drážďanech. Jeho cílem je bránit evropské (potažmo křesťanské) hodnoty a německou společnost před potenciálním muslimským terorem. Svoji největší podporu získala PEGIDA v zemích bývalého východního Německa, kde profitovala z protimuslimských nálad a strachu z přílivu uprchlíků. I přes své ambice stát se celoněmeckým fenoménem, zůstala ale nejsilnější vždy ve svém domovském městě a její význam, se v současnosti neustále snižuje.

Původně facebooková skupina založená Lutzem Bachmannem, drážďanským rodákem a vlastníkem reklamní agentury s pochybnou minulostí, a jeho přáteli a sympatizanty, dokázala během pár měsíců získat tisíce fanoušků. Svoji popularitu na Facebooku využili jako nástroj k mobilizaci a přilákala tisíce demonstrantů. Pravidelné pondělní procházky se staly drážďanským folklórem, kterému mnozí občané přihlíželi jen s nechutí a obavami.

PEGIDA často verbalizovala nespokojenost občanů s německou politikou v kontextu uprchlické krize. Politici ani novináři si zprvu nedokázali s novým fenoménem poradit. Spolu s Alternative für Deutschland (AfD) se PEGIDA stala symbolem boje proti establishmentu. Rétorika zaměřená proti imigrantům začala pronikat do německého politického diskursu a média varovala před nástupem pravicového populismu.

Jak se ale později ukázalo, mnoho z nich význam a popularitu PEGIDY přecenilo. Raketový nárůst podpory a masivní demonstrace, na kterých se objevilo dle některých zdrojů až 20 000 lidí z okolí Drážďan, vystřídalo období stagnace. To bylo způsobeno krizí a rozpadem organizačního týmu. Tato událost pak velmi dobře ilustruje slabou stránku PEGIDY: spory ve vedení a přílišnou závislost na osobě svého lídra Bachmanna. Hnutí se však dokázalo znovu postavit na nohy. Stalo se tak v létě 2015 díky uprchlické krizi, kdy v médiích převládalo přesvědčení o jeho konci. Strach z přívalu statisíců imigrantů převážně z muslimských států dokázal znovu mobilizovat příznivce hnutí, kteří vyšli ve velkých počtech protestovat do ulic.

PEGIDA si znovunabyté popularity dlouho neužila. Během prvních podzimních měsíců počet lidí na demonstracích znovu klesal. Na přelomu roku 2015 a 2016

PEGIDA vstoupila do svého dalšího období stagnace. Cílem této magisterské práce je proto popsat evoluci hnutí a jeho proměny od doby založení až po současnost. Důležitá je také analýza profilu PEGIDY na Facebooku a vývoj její popularity na internetu.

V literatuře se objevují čtyři období vývoje hnutí. Tato práce však přidává období páté. Jeho hlavní charakteristiky a klíčové události jsou zahrnuty ve více kapitolách. Klesají pozornost médií, marginalizace na hnutí lokálního významu.: to jsou jen některé z výzev, kterým PEGIDA čelí. Spolu s pomalou ztrátou mobilizačního potenciálu a schopnosti oslovit své fanoušky se tak zdá, že jsme svědky postupného úpadku hnutí. Dalším výsledkem práce jsou tak i analýza důvodů a příčin tohoto jevu.

Na PEGIDU je zde nahlíženo v kontextu pravicového populismu, který se v různých formách objevuje po celé Evropě, jako příklady uveďme strany jako Partij voor de Vrijheid Geerta Wilderse či Front National Marie Le Pen. Jeho nárůst je spojován s dopady finanční krize a nárůstem nezaměstnanosti či islámským terorismem. Mezi další faktory patří i krize tradičních politických stran, které ztrácejí svoji schopnost oslovit voliče. S tím souvisí i klesající zájem o politiku a členství v politických stranách obecně. Tváří v tvář moderním výzvám jako jsou imigrace či volání po reformách Evropské unie se tradiční strany odcizily občanům a na jejich místa nastupují populisté nabízející zdánlivě snadná a srozumitelná řešení.

Německo se zdálo takového vývoje ušetřeno. V roce 2013 však byla založena původně euroskeptická strana AfD, která má velkou šanci dostat se v podzimních parlamentních volbách poprvé do Bundestagu.

Jak ale chápeme pojmy populismus či euroskepticismus, které se stále častěji objevují v médiích? Daniele Albertazzi a Duncan McDonnell jej ve své knize “Twenty-First Century Populism: The Spectre of European Democracy” definují jako ideologii, která “pits a virtuous and homogeneous people against a set of elites and dangerous ‘others’ who are together depicted as depriving (or attempting to deprive) the sovereign people of their rights, values, prosperity, identity and voice.”¹ K jeho popularitě jsou pak klíčové tyto tři faktory: „(a) the government and democracy, which should reflect the will of the people, have been occupied, distorted and exploited by corrupt elites; (b) the elites and ‘others’ (i.e. not of ‘the people’) are to blame for the current undesirable situation in which the people find themselves; (c) the people must be given back their

---

¹ALBERTAZZI, Daniele a Duncan MCDONNELL. *Twenty-first century populism: the spectre of western European democracy*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-0-230-01349-0, S. 20

voice and power through the populist leader and party. This view is based on a fundamental conception of the people as both homogeneous and virtuous."²

Pro populistické strany je charakteristické, že v jejich čele se nachází silný charismatický lídr, na jehož osobě často závisí případný úspěch či neúspěch strany. Ten se prezentuje jako jeden z „lidu“ či jako „bojovník“ proti zkorumpovaným elitám. Zde pak populistické strany praktikují rozdělení světa na „my“ vs. „oni“. To platí i v případě PEGIDY a Lutze Bachmanna. Pravicově populistické strany bývají velmi často i euroskeptické. Tento termín můžeme rozdělit na tzv. „hard“ a „soft euroscepticism“. První z nich odmítá celkovou ideu evropské integrace a jeho cílem je vrátit práva na úroveň vlastních národních států. Druhý proud kritizuje samostatné fungování Evropské unie a snaží se ji reformovat v rámci její existence.³

Dalším pojem, jež je klíčový pro tuto práci, jsou tzv. „protestní hnutí“, do kterých spadá i PEGIDA. Mezi ně patří i například americké hnutí „Occupy“ či revoluční snahy Arabského jara. Jejich povaha i cíle se liší, přesto je ale spojují některé charakteristické rysy. Jedním z nich je i určení společného „nepřítele“ a vizi, které chtějí hnutí dosáhnout.⁴

Protestní hnutí vznikala již v druhé polovině dvacátého století (například studentské nepokoje konce šedesátých let), až od roku 2011 či 2012 ale můžeme mluvit o jejich novém typu. Hlavní roli zde totiž začaly hrát sociální média jako Facebook či Twitter. S jejich nástupem se totiž výrazně zjednodušila komunikace mezi protestujícími a snadněji docházelo k formování jednotné identity a společných postojů. Internetové skupiny se poté přelily do ulic a dokázaly pomocí těchto nástrojů mobilizovat stovky až tisíce sympatizantů.⁵

Právě z tohoto důvodu můžeme PEGIDU označit jako další „produkt“ nové vlny hnutí, které svoji existenci započaly právě na internetu.

Takto nastavenému kontextu a výzkumným otázkám odpovídá i dělení samotné práce. Zde je však nutné podotknout, že téma PEGIDY či anti-islámských nálad ve východním Německu je tak složité a obsáhlé, že určité aspekty musely být vzhledem k rozsahu magisterské práce vynechány či jen částečně zmíněny. Oproti původnímu

---

² ibidem

³ TAGGART, Paul. A touchstone of dissent: Euroscepticism in contemporary Western European party systems. *European Journal of Political Research*. 1998, 33, 366-388

⁴ KNEUER, Marianne, Saskia RICHTER a Melanie RUDOLPH. Soziale Medien in Protestbewegungen: neue Wege für Diskurs, Organisation und Empörung?. ISBN 978-3-593-50300-4.

⁵ Ibidem, S. 33

záměru komparace podobných hnutí v bývalé NDR vystupujícím proti islámu je zkoumaným subjektem pouze PEGIDA.

Vzhledem k tomu, že je hnutí pevně svázáno s městem svého vzniku, Drážďanami, týká se následující kapitola specifického vývoje Saska. Jedná se o de facto post-komunistickou zemi, s kterou kromě společných hranic sdílíme i určité společenské tendence či následky transformace. Jak u nás, tak v Sasku, je počet cizinců a muslimů v porovnání se západními evropskými státy (jakými jsou například Francie či Belgie) stále velmi málo. Přes to zde dochází k projevům xenofobie či dokonce útokům na ubytovací zařízení pro uprchlíky. První kapitola se proto zabývá charakteristikami Saska: kromě ekonomického vývoje zahrnuje také politické postoje a názory jejích obyvatel, které zkoumala obsáhlá studie z roku 2016, Sachsen Monitor.

Druhá část je zaměřena na okolnosti vzniku PEGIDY a periodizaci jejího vývoje. Důležité je rozdělení vývoje hnutí na čtyři, potažmo pět fází, které se uvádí více autorů. Poslední, páté období se pak objevuje ve více kapitolách a prostupuje jako hlavní téma celou prací. Pro úplnost tématu je zde zahrnut i vztah PEGIDY k dalším, politickým subjektům. Zajímavé je hlavně postupné přibližování se k pravicově populistické Alternative für Deutschland. Jejich vztah totiž prošel velkou proměnou: od počátečního odmítnutí a silných antipatií až k otevřené spolupráci a vyjádřené podpoře AfD jako jediné politické alternativy. Tento oddíl se dotýká také programových prohlášení PEGIDY, která byla zveřejněna online.

Následující kapitoly zkoumají vývoj PEGIDY jak na internetu, tak i offline, na demonstracích. Pro první část kapitoly byly použity z velké části analytické nástroje, které nabízí sám Facebook, Fanpage Karma, a také Google Trends. Díky němu můžeme zjistit, odkud lidé vyhledávající klíčová slova spojená s hnutím pochází a dokázat tak, zda se stalo již jen lokálním saským fenoménem.

Vzhledem k ochraně osobních údajů Facebooku a stíženému přístupu například k věku či dalším demografickým údajům fanoušku na internetu, se práce zabývá především kvantitativním vývojem. Přináší i obraz tzv. “informačních bublin” Pegidistů, a toho, odkud získávají svůj pohled na svět.

Již od počátku jejího vzniku si mnoho expertů či novinářů kladlo otázku, kdo jsou lidé, kteří pravidelně vycházejí do drážďanských ulic a demonstrují proti islamizaci Německa. Čtvrtá kapitola proto zahrnuje studie na toto téma. Přesné počty Pegidistů přinášela ze začátku pouze policie. Později je, díky velkému nasazení, nahradila studentská organizace Durchgezählt, které až do nedávné doby přinášela přesná čísla

účastníků pravidelných pondělních demonstrací. Další část kapitoly se zabývá projevy PEGIDY.

Literatura týkající se PEGIDY nevyšla v českém prostředí žádná. Obraz hnutí tak u nás tvoří pouze krátké zprávy z tisku či televize. Práce proto vychází primárně z německých zdrojů. Zde i přes aktuálnost tématu vyšlo již více obsáhlých publikací, které však k tématu přistupují z různých úhlů. Zmíněny zde budou tak pouze ty nejpřínosnější pro tuto práci.

Jednou z prvních knih, která k tématu v Německu vyšla, byla „Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?“⁶ autorů Larse Geigese, Stine Marga a Franze Waltra z Göttingenského institutu pro výzkum demokracie z března 2015. Cílem publikace bylo přinést první obraz toho, kdo jsou vlastně Pegidisté a jaké jsou jejich motivace a cíle. Vycházela proto z dotazníkových šetření provedených přímo na místě, interview a skupinových diskuzí jak mezi demonstranty, tak mezi odpůrci hnutí.

Další knihou shrnující empirické výzkumy prováděné mezi demonstranty byla z konce roku 2015 „PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung“⁷ od Hanse Vorländera, Maika Herolda a Stevena Schällera. Hans Vorländer je vedoucím institutu politologie na drážďanské technické univerzitě (TU Dresden), kde působí i další spoluautoři knihy. Kromě zveřejnění výsledků demografického výzkumu se kniha dotýká i vztahu hnutí k dalším politickým subjektům jakými jsou strana již zmíněná AfD či radikálně pravicová NPD. Na PEGIDU nahlíží jako na populisticky-pravicové „Empörungsbewegung“ těžící z xenofobních a islamofobních nálad ve společnosti. Mimo jiné přináší i analýzu příčin vzniku hnutí a reakce politiků nebo médií na vznik PEGIDY. Obě tyto knihy byly pak důležitým pramenem pro část kapitoly týkající se postojů Pegidistů.

Nejobsáhlejší (více než 600 stran) publikací je však do této doby kniha „PEGIDA: Warnsignale aus Dresden“⁸ autorů Wenera J. Patzelta a Joachima Klose z roku 2016. Prvně jmenovaný je německý politolog vyučující na také na Technické univerzitě v Drážďanech. Patzelt se ve svém výzkumu věnuje demokracii a totalitárním

---

⁶GEIGES, Lars, Stine MARG a Franz WALTER. Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?. Bielefeld: transcript Verlag, 2015. ISBN 3837631923.

⁷VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813.

⁸PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447.

režimům. Často se k těmto tématům vyjadřuje v médiích, je však vnímán spíše jako konzervativní, což se částečně projevuje i v této studii. Sám je také členem CDU. Jemu názorově blízký Joachim Klose je spolkovým vyslancem Saska pro politické vzdělávání a působí v Konrad-Adenauer-Stiftung. Kniha nabízí nejen velmi podrobnou analýzu příčin vzniku PEGIDY, ale i data sebraná díky drážďanským studentům přímo mezi demonstranty. Důkladně se také zabývá vystupování hnutí na internetu či analýzy jeho programových prohlášení. Patzelt s Klosem tak i nabízí řešení, jak s takovým fenoménem nakládat. To je pak možné použít i na celostátní úrovni s AfD, která dle autorů vychází ze stejné nespokojenosti s politikou, která motivuje demonstranty k podpoře PEGIDY.

V témže roce vyšel i sborník „PEGIDA - Rechtspopulismus zwischen Fremdenangst und »Wende«-Enttäuschung?: Analysen im Überblick“⁹ od sociologů Karla-Siegberta Rehberga, Franzisky Kunz a Tina Schlinziga působících také na drážďanské technické univerzitě. Mezi autory, kteří do sborníku přispěli, byli již zmíněný Werner J. Patzelt, Joachim Fischer, Lars Geiges, ale také Heinz Bude, Klaus Dörre, Hans-Joachim Maaz, , Karl-Siegbert Rehberg, Karl-Heinz Reuband, Hartmut Rosa, Dieter Rucht, Britta Schellenberg, Ingo Schulze a Hans Vorländer. Publikace zařazuje PEGIDU do širšího kontextu pravicového populismu a zkoumá příčiny vzniku hnutí a jeho možné dopady na demokracii v Německu. Kniha obsahuje také eseje a zamyšlení o budoucím možném vývoji PEGIDY. Na tomto místě je vyzdvihnout kapitolu sociologa Dietera Ruchta, který zde dochází k závěru, že hnutí pomalu a jistě ztrácí svůj potenciál mobilizovat své příznivce. Jako jeden z hlavních důvodů úspěchu vidí externí faktory (uprchlická krize atd.), které se však v současnosti vyčerpaly.

PEGIDU z pohledu pravicového populismu zkoumá i další sborník z roku 2015 „Wut, Verachtung, Abwertung: Rechtspopulismus in Deutschland“¹⁰ Andrease Zicka a Beate Küpper. Sborník vznikl za podpory Friedrich-Ebert-Stiftung na základě „FES-Mitte-Studie“ zkoumající nově rostoucí popularitu pravicového populismu a jeho příčiny. Stejně jako předchozí publikace nahlíží na PEGIDU jako na součást širšího kontextu pravicového populismu. Mimo PEGIDY tak zahrnuje také kapitoly týkající se Alternative für Deutschland a proměn německé politické mapy po jejím založení.

---

⁹REHBERG Karl-Siegbert,KUNZ Franziska a SCHLINZIG Tino.Pegida-Rechtspopulismus zwischen Fremdenangst und "Wende"-Enttäuschung?: Analysen im Überblick. ISBN 978-3-8376-3658-1.

¹⁰ZICK, Andreas a Beate KÜPPER. Wut, Verachtung, Abwertung: Rechtspopulismus in Deutschland. Berlin: Dietz, 2015. ISBN 3801204782.

V neposlední řadě zmiňme studii sociologa Mariana Pradella *Cultural Struggle for Hegemony: PEGIDA in a Civil Society Perspective*¹¹, jež vyšla v angličtině v říjnu 2016. Autor aplikuje v přístupu k hnutí socio-kulturní teorii Jeffreyho C. Alexandera a Ernesta Laclaua. Pro tuto práci je však nejdůležitější chronologie vývoje PEGIDY obsažená v jeho knize.

Závěrem je nutné uvést i publikace, které zkoumají situaci v Sasku: „Extremismus in Sachsen: Eine kritische Bestandsaufnahme“¹² od sociologa a politologa Gert Pickela působícího na univerzitě v Lipsku. Nárůst extremistických útoků vnímá na pozadí proměn celé německé společnosti a snaží se najít příčiny tohoto negativního fenoménu. Publikace přináší základní vhled do situace v této spolkové zemi, stejně tak jako statistické údaje o rasově motivovaných zločinech. Ve stejné edici pak vyšla také kniha „Muslime in Sachsen. Geschichte, Fakten, Lebenswelten“¹³ autorek Marie Hakenberg a Vereny Klemm nabízející pohled z druhé strany. V kapitolách zabývajících se různými tématy, se kromě charakteristik muslimské komunity autorky zaměřily i na rozhovory s muslimy žijícími v Sasku. Ti se totiž často setkávají s různou formou diskriminace či dokonce násilí. Specifické je pak v tomto případě samotné Sasko, kde je podíl muslimů jeden z nejnižších v celém Německu, a přes to tu PEGIDA získala své příznivce obávající se postupné islamizace.

---

¹¹PRADELLA, Marian. *Cultural Struggle for Hegemony: PEGIDA in a Civil Society Perspective*. Stuttgart: WiSa, 2016. ISBN ISBN-10: 3955380254.

¹²PICKEL, Gert. *Extremismus in Sachsen: Eine kritische Bestandsaufnahme*. Leipzig: Edition Leipzig, 2016. ISBN ISBN-10: 336100716X

¹³HAKENBERG, Marie a Verena KLEMM. *Muslime in Sachsen: Geschichte, Fakten, Lebenswelten*. Leipzig: Edition Leipzig, 2016. ISBN ISBN-10: 3361007151.

1. Sasko: specifika, historie a vývoj spolkové země

Tato kapitola se zabývá důležitými charakteristikami Saska, a to nejen ekonomickými a demografickými ukazateli, ale i postoji a politickými názory jeho občanů. Pro úplnost se dotýká i muslimské menšiny, která je paradoxně jednou z nejmenších v celém Německu. Přesto zde díky různým okolnostem mohlo vzniknout hnutí hlasitě vystupující proti islamizaci. Drážďany, jako přirozené historické středisko, se stalo kolbištěm Pegidistů, kteří pravidelně vycházeli vyjádřit do ulic svůj nesouhlas s islámem. Svoji motivaci často vysvětlovali láskou a pýchou k místu, kde žijí. Sasko, potažmo Drážďany, jsou totiž pro mnohé symbolem „tradičního“ Německa, které bylo ale zničeno válkou. Pegidisté, jak vyplývá i z názvu hnutí, sami sebe vnímají jako lokální patrioty bránící dnes již neexistující obraz minulosti. Kapitola proto také dopodrobna zkoumá výsledky studie Sachsen Monitor, která přinesla přesnější analýzu postojů místních obyvatel.

1.1. Stručná historie, demografický a ekonomický přehled

Sasko je spolková země bývalého východního Německa, která je svojí rozlohou desátou největší zemí Spolkové republiky. Hustota osídlení čítá 232 obyvatel na km² a žijí v ní o něco více než čtyři miliony obyvatel. Hlavním městem a historickým centrem Saska jsou Drážďany s více než půl milionem obyvatel (konkrétně 529.322). O něco více má již jen Lipsko, 531.014 obyvatel. Podle prognóz se počet lidí žijících v Sasku bude dále snižovat, a to dokonce až na 3,7 milionu obyvatel v roce 2025. Od roku 1990 se také významně snížil podíl lidí pod dvacet let.¹⁴

Sasko je spolkovou zemí s bohatou historií, která sahá až do desátého století, kdy bylo založeno město Míšeň (německy Meißen). Samotný název Sasko (Sachsen) se používá až od patnáctého století. Od počátku století devatenáctého, kdy byla velká část knížectví pohlcena Pruskem, docházelo k industrializaci a hospodářskému rozmachu Saska. Během druhé světové války se tak Sasko kvůli rozvinutému průmyslu stalo cílem bombardování Spojenců. Poničené Drážďany pak symbolem destrukce válečného

---

¹⁴ANDERSEN, Uwe/Wichard WOYKE (Hg.): Handwörterbuch des politischen Systems der Bundesrepublik Deutschland. 7., aktual. Aufl. Heidelberg: Springer VS 2013. [cit. 2017-05-08] Dostupné z: <http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/handwoerterbuch-politisches-system/202062/land-freistaat-sachsen?p=0>

běsnění. Po skončení války a rozdělení Německa na dva státy došlo v NDR v roce 1952 k rozpuštění starých zemských struktur. Lipsko, Drážďany a Chemnitz (v té době Karl-Marx-Stadt) se však staly důležitými centry východního Německa s velkým kulturním a průmyslovým potenciálem.¹⁵

Po sjednocení Německa 3. 10. 1990 se Sasko stalo součástí demokratického západu. Tento přerod však přinesl spoustu problému jako vysokou nezaměstnanost nebo odliv obyvatel do západního Německa. V současné době je však Sasko jednou z nejlépe fungujících zemí bývalé NDR s vysokým počtem univerzit, výzkumných center a průmyslových závodů. S hrubým domácím produktem ve výši 94,9 miliard Euro (22, 870 Euro na obyvatele, hodnota platná v roce 2010) je premiantem z bývalých zemí východního Německa.¹⁶

Nezaměstnanost v současné době pohybuje okolo 6,8 procent. To je sice pod průměrem zemí bývalé NDR – 7,9 procent, ale stále výše než je průměrná nezaměstnanost v celém Německu. Ta čítá 5,7 procent (v zemích západního Německa pouze 5,3 procent). Nezaměstnanost v Sasku procházela dramatickým vývojem. Po sjednocení se pohybovala ve vysokých číslech, díky státním subvencím pro nové spolkové země se jí podařilo neustále snižovat. Jediným obdobím stagnace poklesu počtu nezaměstnaných bylo období 2008 – 2009, tedy doba hospodářské krize.¹⁷

Sasko vyniká i vysokým počtem kvalitních univerzit. Mezi ty patří například univerzity v Lipsku, TU v Drážďanech či Chemnitzu. Přes pozitivní hospodářský vývoj a investice do výzkumu jsou stále pozorovatelné rozdíly mezi západem a východem. Mimo výše míry nezaměstnanosti se to týká i vyšší míry ohrožení chudobou. To se týká v Sasku až 18, 5 procent z celkového obyvatelstva. Pro porovnání, nejhůře je na tom městský stát Brémy (24,1 procent) a Meklenbursko-Přední Pomořansko s 21,3 procent. Na druhém konci tabulky skončilo Bavorsko (11,5 procent) a Bádensko-Württembersko s 11,4 procent.¹⁸

---

¹⁵ ANDERSEN, Uwe/Wichard WOYKE (Hg.): Handwörterbuch des politischen Systems der Bundesrepublik Deutschland. 7., aktual. Aufl. Heidelberg: Springer VS 2013. [cit. 2017-05-08] Dostupné z: <http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/handwoerterbuch-politisches-system/202062/land-freistaat-sachsen?p=0>

¹⁶ www.de.statista.com [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/2331/sachsen/>

¹⁷ www.de.statista.com [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2522/umfrage/entwicklung-der-arbeitslosenquote-in-sachsen-seit-1999/>

¹⁸ www.de.statista.com [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/164203/umfrage/armutsgefaehrungsquoten-in-den-bundeslaendern/>

Nízká je však oproti západu míra zadluženosti. Bývalé země NDR jsou na tom o poznání lépe, ty v průměru dluží pouhých 1,12 milionu Euro. Země bývalého západního Německu až 5,73 milionů Eura. Průměrný plat je však stále vyšší na západě, a to 3,210 Euro. Ve východním Německu si průměrně vydělá 2 600 Euro. Je nutné podotknout, že životní náklady (například nájem atd.) jsou mnohdy o mnoho nižší než v západních spolkových zemích.¹⁹

1.1.1. Podíl cizinců a muslimů v Sasku a „uprchlická krize“

V Sasku jsou největší zákonem uznanou etnickou menšinou Srbové. Až dvě třetiny z celkových šedesáti tisíc žije v saském Oberlausitzu v oblasti mezi Bautzen, Hoyerswerda a Kamenzem. Podíl cizinců na obyvatelstvu je v porovnání se západními spolkovými zeměmi stále velmi nízký. V roce 2015 jich zde žilo 164 630. V Severním Porýní Vestfálsku, které je na prvním místě v podílu cizinců na obyvatele, jich žilo 2 270 248 (z celkových 17,8 milionu). Na druhém místě je Bavorsko s 1 577 194 (celkový počet obyvatel: 12,44 milionů). Země s nejmenším podílem cizinců jsou oproti tomu Durynsko (76 188 z 2,182) a Meklenbursko-Přední Pomořansko (65 004 z celkových 1,607). Podíl lidí muslimského vyznání činil v Sasku v roce 2015 okolo 20 000, což činí 0,48 % z celkového obyvatelstva.²⁰

V celém Německu se k islámu hlásí podle posledních měření přes čtyři miliony obyvatel. Velká města jako Lipsko, Drážďany či Chemnitz mají z celé spolkové země největší muslimskou komunitu. I přes to, že se čísla zdají nízká, jedná se o velmi heterogenní skupinu pocházející z různých zemí. Většina v Sasku žijících muslimů jsou sunnité. Druhá největší skupina, šíité, je nejvíce zastoupena v Lipsku.²¹

Muslimové se v běžném životě často potýkají s mnoha překážkami: od diskriminace k otevřeným projevům násilí. Často jim bývá vyčítáno, že islám je překážkou integrace a oni sami se nechtějí dostatečně přizpůsobit většinové společnosti. To je způsobeno i tím, že muslimská minorita bývá uzavřená a její život se odehrává v mešitách a spolcích. To je však pouze jedna strana mince: 45 procent muslimů v Německu nedisponuje německým pasem, a nemůžou se tak aktivně ani pasivně podílet na volbách a zasahovat do demokratického procesu společnosti, ve které dlouhá léta žijí.

¹⁹Www.de.statista.com [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/2331/sachsen/>

²⁰Ibidem

²¹HAKENBERG, Marie a Verena KLEMM. Muslime in Sachsen: Geschichte, Fakten, Lebenswelten. Leipzig: Edition Leipzig, 2016. ISBN ISBN-10: 3361007151. S. 16

V Sasku také nefiguruje žádný komunální politik muslimské víry, který by jejich menšinu reprezentoval. Od roku 2014 se integrací zabývá „Staatsministerin für Soziales und Verbraucherschutz“, jejíž cílem je zapojení muslimského obyvatelstva do většinové společnosti. Klíčovou je také práce v samotných komunitách, kterou provadejí „Ausländer und Integrationsbeauftragte“, kterých je v Sasku 19. V současné době mají velký podíl na integraci příchodivších uprchlíků také neziskové organizace a různé spolky jakým je například Flüchtlingsrat Leipzig.²²

Počet lidí hlásících se k islámu se kvůli „uprchlické krizi“ stále zvyšuje. Nestabilita zemí a válečné konflikty na území jako je Sýrie, Irán nebo Afghánistán, zapříčinila nárůst počtu žadatelů v celém Německu. To se zákonitě dotýká i Saska. V roce 2008 zde o azyl požádalo pouze o 1302 lidí, v roce 2011 se číslo zdvojnásobilo na 2695. V roce 2014 bylo registrováno dokonce 11 786 žadatelů o azyl. Do roku 2015 tedy dohromady do Saska přišlo celkově 69 900 lidí z různých zemí postižených válkou. Vzhledem k jejich přerozdělování do dalších zemí přijalo Sasko 5,1 procent z celkového počtu imigrantů v roce 2015. Nejvíce z nich skončilo v Severním Porýní-Vestfálsku, a to dokonce až 21,24 procent. Průměrná doba čekání od podání žádosti na azyl byla 3,9 měsíce k slyšení a rozhodnutí o udělení možnosti pobytu to trvalo přes další čtyři měsíce. Sasko v současnosti stále nenaplnilo své ubytovací kapacity a mohlo by přijmout i vyšší počet uprchlíků.²³

Přes nízký počet přijatých žadatelů o azyl zaujímá Sasko paradoxně jedno z předních míst v počtu útoků na ubytovací zařízení pro uprchlíky. Za rok 2016 jich bylo v Německu zaznamenáno celkově 1027. Na prvním místě se nachází Severní Porýní-Vestfálsko s 219 případy a na druhém Sasko se 109 případy. Pokud však porovnáme velikost obou zemí a počet obyvatel, je jasné, že v Sasku je výskyt útoků na imigranty a jejich ubytovací zařízení proporcionálně mnohem vyšší.²⁴

S tím souvisí i vyšší podpora pravicově extremistické politické strany Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD). Ta získala dokonce v komunálních volbách 8. června 2008 5,1 procent hlasů. V Sasku je strana už tradičně zakotvena a v posledních komunálních volbách v roce 2014 získala 4,95 procent. NPD dosahuje

---

²²Ibidem. S. 19

²³Jahresbericht 2015 des Sächsischen Ausländerbeauftragten Sächsischer Landtag · 6. Legislaturperiode. In: [Http://sab.landtag.sachsen.de](http://sab.landtag.sachsen.de) [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: http://sab.landtag.sachsen.de/dokumente/landtagskurier/SAB_JB_2015_WEB_250816.pdf, S. 15

²⁴Hier gab es die meisten Angriffe auf Asylunterkünfte. In: *Www.welt.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article152203085/Hier-gab-es-die-meisten-Angriffe-auf-Asylunterkuenfte.html>

tradičně nejlepších výsledků v zemích bývalého východního Německa: 3, 6 procent v Durynsku a tři procenta v Meklenbursko-Předním Pomořansku.²⁵

1.1.1.1. Postoje, politické názory, extremismus v Sasku

Liší se ale opravdu obyvatelé Saska od svých západních spolkových zemí vyšší mírou nesnášenlivosti vůči cizincům a podporou pravicových populistů? Dle posledních průzkumů můžeme říci, že bohužel ano. To alespoň tvrdí studie z roku 2016 „Sachsen monitor“ provedená Institutem pro výzkum trhu a politiky v Bonnu (Institut für Markt- und Politikforschung).²⁶ Jejím cílem bylo pomocí dotazníků zmapovat politické postoje a životní názory lidí v Sasku. Výzkum byl prováděn od 8. srpna do 4. září 2016 na reprezentativním vzorku 1016 respondentů od osmnácti let z celého Saska.

Výzkum pokrývá široký záběr otázek. Ty se týkaly spokojenosti se životem, očekávání do budoucna, stavu sociálního systému a politické kultury. Důležité bylo zjistit i subjektivní vnímání úspěchu či případného neúspěchu znovusjednocení Německa a srovnání Saska s dalšími spolkovými zeměmi. Pro tuto práci byl ale nejdůležitější okruh otázek zabývající se postojem k demokracii.

Sachsen Monitor odhalil, že až tři čtvrtiny obyvatel Saska hledí do budoucna s optimismem. U vysokoškolsky vzdělaných je to dokonce 86 procent. Oproti tomu mladší lidé mezi 18 a 29 lety vidí svůj život méně růžově: 47 procent z nich vnímá budoucnost Saska spíše negativně (pro porovnání, lidé nad sedmdesát let vidí ze 72 procent budoucnost Saska pozitivně a pouhých 23 procent negativně). Jednou z největších obav obyvatel je stále větší zvětšování rozdílů mezi bohatými a chudými. Toho se obává 84 procent Sasů.²⁷

Nejvíce (90 procent) lidí je spokojených se svým bydlením. Na druhém místě byla kvalita volného času (82 procent) a na třetím sociální jistoty (69 procent). Jako otevřená otázka byl formulován dotaz zkoumající nejpalčivější problémy Sasky. Jako tři nejčastěji jmenovaná témata se ukázala: azylová politika německé vlády a příliš mnoho cizinců (19 procent respondentů), nezaměstnanost a podpora hospodářství (14 procent)

²⁵www.de.statista.com [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z:

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/320957/umfrage/ergebnisse-der-npd-bei-den-landtagswahlen/>

²⁶Sachsen-Monitor 2016. In: <https://www.staatsregierung.sachsen.de> [online]. 2016 [cit. 2017-05-14].

Dostupné z: https://www.staatsregierung.sachsen.de/download/staatsregierung/Ergebnisbericht_Sachsen-Monitor_2016.pdf

²⁷Sachsen-Monitor 2016. In: <https://www.staatsregierung.sachsen.de> [online]. 2016 [cit. 2017-05-14].

Dostupné z: https://www.staatsregierung.sachsen.de/download/staatsregierung/Ergebnisbericht_Sachsen-Monitor_2016.pdf

a 11 procent má obavy s narůstající xenofobie a pravicového radikalismu. U mladých lidí ve věku do 18 až 29 nesouhlasilo s azylovou politikou dokonce 28 procent respondentů. V té samé věkové skupině má strach ze vzestupu radikální pravice dvacet procent lidí.²⁸

Velmi pozitivně hodnotili Sasové vývoj po znovusjednocení Německa. Na to, čeho dosáhli, je pyšných dokonce 85 procent. Tři čtvrtiny z nich uvedlo, že obstojí v porovnání se západními spolkovými zeměmi a 69 procent, a že Sasko je na tom ekonomicky lépe než další země bývalé NDR. 90 procent respondentů bylo toho názoru, že Sasko je na tom o trochu či podstatně lépe než země bývalého východního bloku. Pro 61 procent Sasů je tak znovusjednocení spojeno pouze s výhodami. To zdůrazňují hlavně rodiny s dětmi a lidé starší sedmdesáti let.²⁹

Jaké jsou ale postoje Sasů k novému demokratickému zřízení? 83 procent z nich označilo demokracii za dobrý politický systém. S tím, jak ale funguje v reálné politické praxi, je spokojen jen každý druhý respondent. Sasko se nachází lehce pod celoněmeckým průměrem, který je 56 procent. Demokracii jako koncept hodnotí velmi kladně mladí lidé. Ti jsou ale zároveň nejvíce kritičtí k jejímu fungování.³⁰

Nejméně lidé v Sasku důvěřujíce institucím Evropské unie – Evropské komisi a parlamentu (18 a 19 procent). Nejvíce respondentů je na druhou stranu spokojeno s komunálními politiky – starostům a zemskému parlamentu důvěřuje 57 a 58 procent. Na vrcholu však stojí policie, které věří až sedmdesát procent respondentů.³¹

O politiku (jak lokální, tak spolkovou) se zajímá každý druhý Sas. Politické debaty a témata diskutuje soukromě nejvíce v kruhu přátel či rodiny. Nejméně na Facebooku a politických akcích jakými jsou například demonstrace (okolo deseti procent tázaných). Až 65 procent lidí přiznává, že se nejsou příznivci žádné konkrétní politické strany. S tím možná souvisí i nižší volební účast (poslední komunální volby: 49, 1 procent). Nedůvěru v politiku a politiky obecně odráží i názor, že běžní lidé ji nemohou ovlivnit, to uvedlo až tři čtvrtiny lidí. Respondenti byli toho názoru, že se politici spíše zajímají pouze o počet hlasů než o voliče.³²

---

²⁸Ibidem

²⁹Ibidem

³⁰Ibidem

³¹Ibidem

³²Sachsen-Monitor 2016. In: <https://www.staatsregierung.sachsen.de> [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: https://www.staatsregierung.sachsen.de/download/staatsregierung/Ergebnisbericht_Sachsen-Monitor_2016.pdf

Znepokojující výsledky přinesl Sachsen Monitor v oblasti týkající se xenofobie a postoji vůči cizincům. 58 procent Sasů uvedlo, že je ve spolkové republice příliš mnoho cizinců. Zde hrálo roli i vzdělání – lidé s nižším stupněm vzdělání či bez maturity souhlasili s tímto výrokiem dokonce ze tří čtvrtin. 32 procent lidí mezi 18 a 29 lety si myslí, že je jejich čtvrt' ohrožena velkým přívalem cizinců (průměrná hodnota 17 procent). 36 procent dotázaných si také myslí, že kdo se v Německu narodil, měl by požívat více práv než ten, který se do země přistěhoval. U muslimů je 69 procent dotázaných toho názoru, že jako menšina nejsou schopni akceptovat německé hodnoty. 39 procent si dokonce myslí, že by jim měla být upřena možnost imigrace do Německa. Nejmladší skupina se ukázala ve výzkumu jako ta nejrozpolcenější. Jedna skupina zastává často ty nejradiálnější názory hraničící s pravicovým extremismem. Ta druhá je naopak otevřená a tolerantní vůči menšinám. Lidé, kteří vykazovali velkou míru xenofobie, jsou spíše pesimističtí ve své budoucnosti a negativně vnímají vývoj v Sasku po znovusjednocení.³³

Dalším důležitým tématem byl vztah Sasů k médiím a jejich důvěryhodnosti. V Nejmladší skupina respondentů označil nabídku a přístup k informacím jako špatnou či spíše špatnou každý třetí. Jako nejdůvěryhodnější označili tázání veřejnoprávní média (75 procent), regionální deníky (75 procent) a celoněmecké deníky (59 procent). Nejmenší důvěryhodnost mají sociální média (27 procent) a bulvární média (19 procent). Zde se opět ukazuje generační rozdíl, v nejmladší věkové skupině považuje sociální média za důvěryhodné dokonce 42 procent. Obecně se dá ovšem říci, že celková důvěra v média má spíše klesající než narůstající tendence.³⁴

Závěrem lze říci, že Sasové jsou spokojeni s vývojem, který následoval po znovusjednocení Německa. Nemají problémy najít vyhovující bydlení, mají dostatek volného času a nebojí se budoucnosti. Jejich největší obavou je zvyšování rozdílů mezi chudými a bohatými. Politická kultura v Sasku je na druhé straně silně ovlivněna nedůvěrou ve fungování politických institucí, jako je vláda, parlament či politické strany. To se projevuje jak nízkou volební účastí, tak nízkou ochotou prezentovat svoje politické přesvědčení jinde než v kruhu rodiny. Důvody pak můžeme hledat jak v historickém vývoji, ale také v selhání tradičních politických stran či elit.

Velká část společnosti je také přesvědčena, že je Sasko (potažmo celé Německo) ohroženo přívalem velkého množství cizinců. Jejich postoj k muslimům naznačuje, že

---

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem

vůči této minoritě stále panují velké předsudky. Jedním z hlavních je jejich domnělá neschopnost integrace a přijetí německých společenských hodnot. Tyto obavy pak využívají populistické strany jakou je AfD nebo právě PEGIDA.

2. PEGIDA – vznik a proměny hnutí

Protestní hnutí PEGIDA vzniklo 11. října 2014 původně jako uzavřená skupina na Facebooku. Na tomto profilu diskutoval organizační tým hlavní teze a úkoly

iniciativy. První velká diskuze se zabývala samotným názvem, který měl co nejpřesněji odrážet cíle hnutí. Od prvních návrhů jako „mírumilovní“ či „nacionální“ Evropané se organizační tým shodl na adjektivu „patriotičtí“. To nejlépe odráželo jejich záměr: bránit Německo před přívalem muslimů.³⁵

Členové pocházeli z Drážďan a nejbližšího okolí. Lutz Bachman, vyučený kuchař a později reklamní expert, uvedl, že prvním impulzem byly demonstrace příznivců PKK (Strana kurdských pracujících) proti zapojení Německa do války v Sýrii a Iráku. Dalšími důvody pro její vznik byly násilné nepokoje mezi muslimy a Kurdy v Celle a Hamburgu, které se zapsaly jako jedny z nejhorších do novodobých německých dějin a vyznačovaly se velkou brutalitou demonstrantů. To se samozřejmě neobešlo bez nasazení pořádkových jednotek a bohužel i desítek zraněných.³⁶

Dalším impulzem pro vznik PEGIDY byla situace týkající se ubytování uprchlíků v Sasku. Na podzim 2014 zveřejnilo vedení města Drážďany plány na zřízení nových ubytovacích zařízení pro žadatele o azyl. Na jejich zbudování byla vyčleněna částka 7,5 milionů Euro. Mimo jiné byl také zřízen kulatý stůl „Asyl in Dresden“. Zde se měli zástupci různých spolků, církví zabývající se situací azylantů. Na konci října (24. 10.) bylo veřejnosti oznámeno, že vznikne 2150 míst pro žadatele o azyl. Ti budou poté rozděleni do dvanácti nově vzniklých center a 220 nájemních bytů. Záměr shromažďovat uprchlíky do hromadných ubytovacích zařízení vzbudil kritiku. Důvodem byla obava z bezpečnostních rizik a možných nepokojů.³⁷

V atmosféře těchto událostí chtěl organizační tým v čele s Bachmanem vyjádřit své znepokojení a nesouhlas. Termín první demonstrace byl pomocí Facebooku naplánován na 20. října na drážďanském Neumarktu. Příznivci se rekrutovali mezi chuligány fotbalového klubu Dynamo Dresden, politiky NPD nebo se jednalo o lidi přímo napojení na extrémně pravicovou scénu.³⁸

Očekávaný počet účastníků proto nebyl příliš velký: „Wir hatten bei der ersten Demonstration mit etwa 100 Leuten gerechnet; vor allem aus unserem privaten

³⁵VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813. S. 5

³⁶ Neue Gewalt in Hamburg: Polizei beschlagnahmt Machete bei Kurdendemo. In: *www.spiegel.de* [online]. 2014 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/kurdenproteste-in-hamburg-wieder-krawalle-bei-demonstration-a-996165.html>

³⁷ VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813. S. 6

³⁸GEIGES, Lars, Stine MARG a Franz WALTER. Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?. Bielefeld: transcript Verlag, 2015. ISBN 3837631923. S. 12

Freundeskreis. Zehn Minuten vor der ersten Demo waren dann vielleicht 50 Leute da, die sich hier in einem Café am Neumarkt getroffen hatten. Binnen 10 Minuten waren wir dann 350 Demonstranten. In den folgenden Wochen hat sich die Anzahl von Mal zu Mal verdoppelt.“ popsal první demonstraci člen organizačního týmu René Jahn.³⁹

Jaké jsou ale hlubší příčiny vzniku PEGIDY? V literatuře můžeme najít více tezí, které vysvětlují vznik hnutí. Jedna z nich zařazuje hnutí do kontextu rostoucího populismu v Evropě a klesající důvěry občanů v politickou reprezentaci a politiku obecně (což potvrzují i výzkumy prováděné v Sasku). Tradiční politické strany, odbory ztrácejí svoji roli a na jejich místo nastupují populisté nebo je supluje i protestní hnutí jakým je právě PEGIDA. Ad-hoc demonstrace a politická angažovanost na sociálních sítích či často anonymních internetových diskuzích se tak stávají novým politickým aktivismem.⁴⁰ Lidé volící populistické strany, odmítají také často přistěhovalectví a nedůvěřují v možný úspěch integrace, bojí se změn, mají strach z globalizovaného světa a ztráty vlastní identity.⁴¹

Důvodem je i pomalá proměna Německa na Einwanderungsgesellschaft. Klesající porodnost domácího obyvatelstva bude v budoucnu představovat závažný problém, bez imigrantů by Němci nebyli schopni zaplnit požadovaná pracovní místa. Zde však spousta příznivců PEGIDY vyčítá vládě nedostatečnou podporu rodinné politiky, která by tento negativní trend mohla zvrátit. Jejich nespokojenost pramení i z jejich pohledu selhávající pasivní imigrační politiky Německa. Požadují naopak prosazení aktivního přístupu, tedy například vybírání si jen těch cizinců, kteří by byli pro hospodářství přínosní (doktoři apod.).⁴²

S nárůstem imigrace pramení i strach z kulturních změn spojený s pronikáním cizích vlivů. Panují obavy, že německá kultura bude převálcována islámem a dojde ke ztrátě „německých hodnot“. Takovým předsudkům nepomáhají ani média, které často přinášejí zprávy o praktikách Islámského státu, ohrožení teroristickými organizacemi a radikálními džihádisty. Mnoho lidí se tak bojí nejen o vlastní bezpečnost, ale i o to, že se stanou cizinci ve vlastní zemi.⁴³ V celém Německu můžeme pod povrchem najít i

---

³⁹ Ibidem

⁴⁰ VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813. S. 141

⁴¹ PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 482

⁴² Ibidem, S. 483

⁴³ Ibidem, S. 485

latentní či aktivní rasismus. Jeho otevřené projevy najdeme ve větší míře v zemích bývalé NDR.

Ten se však v současnosti proměnil na rasismus kulturní, který odmítá lidi z odlišné kultury či s odlišným náboženstvím než na základě barvy pokožky. Ve východním Německu je tento fenomén silnější kvůli historické zkušenosti obyvatelstva. NDR totiž neprošla vlnou Gastarbeiterů a mnoho lidí nezažilo osobní kontakt s cizincem. Režim v nich také utvrdil to, že k nim nepřístupují jako k individualitám, ale jako ke skupině „těch ostatních“.

V takto rychle měnícím se světě se proto mnoho občanů uchyluje k nostalgii. Sasko bylo tak pro ně symbolem „starého, dobrého Německa“ s bohatou tradicí. PEGIDA tak mohla vzniknout na základě konzervativních hodnot a ocenění vlastní kultury, které je v Drážďanech velmi silné.⁴⁴

Vysvětlení, pro PEGIDA vznikla právě tady, je několik: Drážďany jsou vnímány jako kulturní středisko, kde jsou lidé velmi hrdí na místo, odkud pocházejí. Lokální patriotismus je zde velmi rozšířen. Město je také historickým symbolem. Naprosto zničené během druhé světové války, znovu vystavěné a poté znovu dějištěm historie během pádu komunistického režimu. Helmut Kohl zde také v prosinci 1989 pronesl svou řeč před zříceninou Frauenkirche. Jejich obyvatelé mohou být hrdí na svoji lokální historii. Posledním důvodem je také to, že pro vznik hnutí jakým je PEGIDA, bylo potřeba velkoměsto, což splňují právě Drážďany.⁴⁵

Sasko prošlo po znovusjednocení Německa výraznými demografickými změnami - během jedné generace se počet obyvatelstva zmenšil až o pětinu. Nejvíce se úbytek týkal mladých lidí a žen. Průměrný věk tak narostl na 46 let, a mužů je tak průměrně až o 11 procent více. V tomto kontextu je jasné, že imigrace převážně mladých mužů, nezbudila u místního obyvatelstva velké nadšení.⁴⁶

Popularita PEGIDY má samozřejmě i ekonomické důvody. Mnoho jejich příznivců se obává sociální nespravedlnosti a nerovnoměrného rozdělení bohatství. Důležitou roli tu stále hrály i rozdíly mezi západním a východním Německem. V globalizovaném světě není už zajištěn hospodářský růst a nikdo už neočekává hospodářský zázrak jako v padesátých letech. Příliv uprchlíků bude finanční zátěží pro

---

⁴⁴VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813. S. 145

⁴⁵PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447, S. 488

⁴⁶Ibidem, S. 489

stát a u lidí s nejnižšími příjmy či s příjemci Hartz-IV panuje obava, že jim budou na pracovním trhu přímo konkurovat.⁴⁷

Z těchto obav těžil i organizační tým, který sám sebe stylizoval do „normálních občanů“, kteří byli znepokojeni vývojem v Německu.⁴⁸ Tento termín začal pak používat i samotní účastníci demonstrací. Dle zakladatelů hnutí byl normální občan voličem CDU či FDP. Během posledních voleb ale často odevzdal hlas protestní AfD. Pracoval ve službách a (jak uvedla Kathrin Oertel) byl „liberal, konservativ, leistungsorientiert und freiheitlich.“⁴⁹

Hlavním řídicím orgánem PEGIDY bylo grémium dvanácti lidí (deset mužů a dvě ženy) v čele s Lutzem Bachmannem. Ten se narodil 26. ledna v 1973 v Drážďanech. Po maturitě se vyučil kuchařem a začal pracovat v řeznictví a stánku s klobásami svého otce. V jeho 23 letech však přišly první problémy se zákonem, kdy byl za 16 vloupání odsouzen na tři roky do vězení. Aby unikl trestu, odletěl do Jižní Afriky. V roce 2000 se po vypršení víza vrací zpátky do Německa, kde byl poté uvězněn na 14 měsíců. V roce 2008, kdy pracoval ve vyhlášeném nočním klubu v Drážďanech, u něj byl nalezen kokain. Bachmann byl znovu zatčen. Tentokrát odešel ale od soudu s podmínkou. Mimo to založil i vlastní reklamní agenturu „hotpepperpix“, kterou se sám snaží prezentovat jako prosperující firmu. Jedná se však spíše o malou agenturu zpracovávající zakázky lokálního významu.⁵⁰ V září 2016 se Bachmann se svoji rodinou přestěhoval na jeden z Kanárských ostrovů Teneriffé. Jeho rozhodnutí se však nesetkalo s velkou podporou místních obyvatel. Tamější vláda ho totiž prohlásila za „personu non-grata“.⁵¹

K jádru PEGIDY patřil i Siegfried Däbitz, majitel bezpečnostní agentury, který měl stejně jako Bachmann v minulosti nspecifikované problémy se zákonem. Oba pojilo dlouholeté blízké přátelství.⁵² Dalším členem týmu z počátku hnutí byla Kathrin Oertel. Jako výrazná tvář PEGIDY se tato trojnásobná matka etablovala po svém vystoupení v talk-show Günthera Jaucha 18. ledna 2015. I ji pojilo s předsedou dlouholeté přátelství, které, jak je uvedeno na jejím profilu na Wikipedii, trvalo již od

---

⁴⁷ Ibidem S. 492

⁴⁸ GEIGES, Lars, Stine MARG a Franz WALTER. Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?. Bielefeld: transcript Verlag, 2015. ISBN 3837631923. S. 13

⁴⁹ Ibidem

⁵⁰ Ibidem

⁵¹ "Pegida"-Mitgründer auf Teneriffa Bachmann ist eine "unerwünschte Person".

In: *Www.tagesschau.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.tagesschau.de/ausland/bachmann-pegida-teneriffa-101.html>

⁵² GEIGES, Lars, Stine MARG a Franz WALTER. Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?. Bielefeld: transcript Verlag, 2015. ISBN 3837631923. S. 14

školky. Můžeme tedy říct, že organizační tým se rekrutoval z okruhu přátel Lutze Bachmanna. Spojovala je nejen jejich práce ve službách, ale i fandění fotbalového klubu Dynamo Dresden.⁵³

Mezi další členy organizačního týmu patřila Bachmannova manželka Vicky Bachmann, Stephan Baumann, Siegfried Däbritz, Thomas Tallacker, Bernd-Volker Lincke, Frank Ingo Friedemann, Achim Exner, Tom Balazs a René Jahn. Celkem tři z nich byli již před vstupem do PEGIDY politicky aktivní: Exner byl členem AfD, Tallacker CDU, Däbritz kandidoval za FDP v Míšni do městské rady.⁵⁴

2.2 Vývojové fáze PEGIDY

Vývoj PEGIDY můžeme dle literatury rozdělit na čtyři hlavní fáze. První probíhala od jejího založení po demonstrace do začátku prosince 2014 a vyznačovala se rychlým nárůstem příznivců. V druhé fázi, prosinec a leden 2015, dosahovala vrcholu své popularity. Podobné demonstrace se konaly v dalších městech. PEGIDA se stala hlavním tématem v médiích, která s obavami sledovala vývoj v Drážďanech. Třetí fáze probíhala od konce ledna 2015 do září 2015 a byla poznamenána rozpadem organizačního týmu na jejím začátku. To ovlivnilo důvěryhodnost PEGIDY a vyústilo v klesající počet demonstrantů. V létě 2015 PEGIDA zde dosáhla svého minima a kvůli nízkému zájmu přestala pořádat pravidelné týdenní demonstrace. Mnoho novinářů předpovídalo brzký konec hnutí. To se však nestalo kvůli tzv. „uprchlické krizi“ a příchodu velkého množství žadatelů o azyl na podzim 2015 do Německa.⁵⁵ Po jejím konci vstupuje hnutí do páté fáze stagnace.

Fáze 1: založení hnutí

Konstitutivní fáze PEGIDY trvala od října do listopadu 2014. Facebooková skupina začala získávat stále více fanoušků. Podařilo se jí dokonce mobilizovat další občany, které spolu s nimi vyšli do ulic Drážďan. První demonstrace byly často zastíněny jinými událostmi. Jeden den před naplánovanou druhou demonstrací hnutí se konala shromáždění radikální organizace HoGeSa (Hooligans gegen Salafisten) protestující v Kolíně nad Rýnem proti Salafistům a islamizaci Německa. Demonstrace

---

⁵³ Ibidem

⁵⁴ Ibidem

⁵⁵ PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 298

se účastnilo přes pět tisíc lidí a vyznačovala se násilným průběhem a nepokoji ve městě. Událost vzbudila velký mediální ohlas a demonstranti byli často popisováni jako „vermummte Hooligans, verirrte Fussballfans und bekennde Neo-Nazis“.⁵⁶

V této době se vytvářel také vztah PEGIDY k médiím. K těm měl Bachmann již na začátku odmítavý postoj. Demonstrantům doporučoval s nimi vůbec nemluvit. Důvodem byla nedůvěryhodnost novinářů, kteří údajně překrucovali jejich výpovědi. Jako hlavní komunikační kanál zůstával facebookový profil hnutí, kde si Pegidisté vytvářeli svůj vlastní „důvěryhodný“ prostor. Termín „Lügenpresse“, často objevující se na transparentech demonstrantů, tak provázal hnutí již od jejího založení.⁵⁷

Po prvních úspěších bylo ale nutné odlišit se od negativně vnímaných hnutí spojených s pravicovým extremismem, jakým byla například HoGeSa. Obě hnutí vystupovala proti islamizaci západních zemí a bránila evropské, potažmo německé hodnoty. PEGIDĚ se v této fázi relativně rychle podařilo v mediálním prostoru distancovat od radikálů. Povaha a cíle hnutí však pro mnohé zůstávala záhadou: „Bei den HoGeSa Demonstranten war schnell klar, da stehen Rechtsextreme und gealtbereitete Hooligans Seite an Seite, bei den Pegida [...] ist es schwieriger herauszufinden wer da eigentlich seine Stimme erhebt.“⁵⁸

Hnutí se ve své rétorice snažilo navázat na revoluční rok 1989 a svržení režimu NDR. Města jako Lipsko či Drážďany byly dějištěm pokojných demonstrací, na které se organizátoři často odkazovali: „Auch am nächsten Montag, dem 10. 10. 2014, 25 Jahre und einen Tag nach der friedlichen Revolution und dem Mauerfall werden wir wieder hier zusammenfinden und unsere grundgesetzlich verbrieften Rechte auf Versammlungs- und Meinungsfreiheit wahrnehmen – und es laut auf unsere Strassen verkünden: „Wir sind das Volk.“⁵⁹

Toto známé heslo si PEGIDA vypůjčila právě od listopadových demonstrantů proti komunistickému režimu a předznamenalo znovusjednocení Německa. Použití právě tohoto citátu ukazuje, že hnutí se od svého založení profiluje jako zástupce „běžných občanů“, jejichž potřeby a zájmy stát ignoruje.

---

⁵⁶ PRADELLA, Marian. Cultural Struggle for Hegemony: PEGIDA in a Civil Society Perspective. Stuttgart: WiSa, 2016. ISBN ISBN-10: 3955380254. S. 49

⁵⁷ PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 299

⁵⁸ PRADELLA, Marian. Cultural Struggle for Hegemony: PEGIDA in a Civil Society Perspective. Stuttgart: WiSa, 2016. ISBN ISBN-10: 3955380254. S. 51

⁵⁹ Ibidem, S. 55

Fáze 2: rychlý růst a popularizace hnutí

Demonstrace z prvního a osmého prosince byly pro PEGIDU důležitým milníkem, který odstartoval druhou fázi hnutí. To trvalo do 19. ledna 2015. Fáze se vyznačovala rychlým růstem jak fanoušků na Facebooku, tak demonstrantů v ulicích. Vrcholem bylo setkání 25 000 příznivců PEGIDY jen pár dní po teroristickém útoku na redakci satirického časopisu Charlie Hebdo v Paříži.⁶⁰

Prvního prosince se v Drážďanech sešlo na 7500 příznivců, což byl nárůst o dva tisíce oproti předchozím pravidelným pondělním setkáním. O týden později jich bylo dokonce deset tisíc. Na nahlášené proti-demonstraci „Dresden für Alle“ se jich sešlo podle hlášení policie o tisíc méně. Na setkání obou táborů došlo k lehkým potyčkám a snahám o blokování průchodu PEGIDY městem. Hnutí se rychle dostávalo do popředí mediálního zájmu a novináři často varovali před epidemií pravicové radikalismu v Drážďanech.⁶¹

Fáze 3: skandál a stagnace

Do třetí fáze vstoupilo hnutí 21. ledna, kdy byly publikovány kontroverzní výroky předsedy Bachmanna. Ty se objevily dříve na jeho facebookovém profilu a byly vulgárním způsobem namířeny proti žadatelům o azyl. V ten samý den ohlásily úřady zahájení stíhání Bachmanna, který ihned oznámil svoji rezignaci ve vedení PEGIDY. Na další demonstraci (25. ledna) mu však příznivci vyjádřili svoji podporu a pouhý týden později se do čela PEGIDY vrátil. Mezitím se však objevil další skandál: jeho fotky z minulosti, kde pózoval jako Adolf Hitler.⁶²

To neunesli další členové organizačního týmu, kteří kvůli tomu rezignovali. Mezi ně patřila například Kathrine Oertel či Rene Jahn, který situaci v tiskovém prohlášení komentoval následovně: „...Wir wollten uns klar von den rechtsradikalen Äusserungen Bachmanns distanzieren. Bachmann bestand aber darauf, im Orga Team zu bleiben. Dies konnten wir nicht mit unseren Vorstellungen einer Organisation der bürgerlichen Mitte vereinbaren Daher sind wir ausgetreten.“⁶³

Po této krizi PEGIDA pokračovala ve svých pravidelných demonstracích dál, i když některé byla nucena zrušit (například 9. února). Krize vedení jakoby ale sama

---

⁶⁰Ibidem, S. 63

⁶¹PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 300

⁶²PRADELLA, Marian. Cultural Struggle for Hegemony: PEGIDA in a Civil Society Perspective. Stuttgart: WiSa, 2016. ISBN ISBN-10: 3955380254. S. 87

⁶³ Ibidem

předznamenala stagnaci celého hnutí. Čísla demonstrantů se pohybovala na průměrných 3000 a někdy klesla až na 1500. Na facebookovém profilu se počet lajků zastavil na 160 000. Oživení nepřinesla ani návštěva holandského prachového populisty Geerta Wilderse v dubnu 2015.⁶⁴ PEGIDA vstoupila do prvního období stagnace, kdy někteří novináři a pozorovatelé dokonce předpovídali její zánik.

Fáze 4: uprchlická krize jako katalyzátor růstu

Záchranou PEGIDY pak byla až „uprchlická krize“ v létě 2015 a památné prohlášení kancléřky Angely Merkel „Wir schaffen das“. Strach z rostoucí počtu uprchlíků mířících do Německa, přilákal na demonstrace znovu tisíce lidí. První výročí od založení navštívilo podle odhadů něco mezi 15 a 20 000 příznivců. Na Facebooku se počet fanoušků zvýšil na 200 000.⁶⁵ Ukázalo se, že PEGIDA byla stále schopná mobilizovat masy lidí. Občané, nespokojení s vládním řešením krize, tak využili hnutí jako platformu pro vyjádření své frustrace.

Fáze 5: úpadek či nové výzvy?

Fáze růstu však netrvala dlouho. Spolu s klesajícím počtem uprchlíků se zmenšoval i význam hnutí. Koncem roku tak PEGIDA vstoupila do dalšího období stagnace, které trvá dodnes. Hnutí se stává čistě drážďanským fenoménem objevujícím se sporadicky v médiích jen kvůli kontroverzním výrookům některých z jeho představitelů. Jeho činnost ale neustala. Bachmann a další neúnavně hlásali své obavy z pronikání islámu a znechucení spolkovou vládou. Stále, i když v menším měřítku, reprezentoval hlas určité skupiny obyvatelstva, která se cítili zklamána politikou. Na strunu strachu či zklamání hraje i AfD. V tomto období tak můžeme pozorovat i výraznější přiblížení hnutí a vyjádření otevřené podpory. Dalšími charakteristikami páté fáze, ve které se PEGIDA v současnosti nachází, se budeme zabývat v následujících kapitolách.

2.2.2 Programová prohlášení a požadavky hnutí

Cíle PEGIDY byly poprvé představeny v 19 bodech, které hnutí publikovalo v prosinci 2014 na svém facebookovém profilu. Text se z větší části týkal imigrantů a

⁶⁴PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 302

⁶⁵ PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 303

islámu, ale zahrnoval i témata jako gender nebo sexualita. Jeho zveřejnění mělo vysvětlit budoucí cíle Pegidistů. Kvůli nejasným a obecným formulacím, k tomu však bohužel nedošlo. Vzhledem k tomu, že do té doby se o požadavcích hnutí mnoho nevědělo, vzbudilo tak 19 bodů (na rozdíl následujících zveřejněných prohlášení a tezí) velký ohlas v médiích.⁶⁶

Nejasnost a vágnost dokumentu ilustroval již první bod týkající se uprchlíků: „Pegida ist für die Aufnahme von Kriegsflüchtlingen und politisch oder religiös Verfolgten. Das ist Menschenpflicht!“ Tento požadavek je však již dávno ukotven v německé ústavě (konkrétně článek 16a „Politisch Verfolgte genießen Asylrecht“). Hnutí chce také paradoxně zajistit lepší podmínky ubytování imigrantů (bod číslo 3) a jejich následnou integraci (bod 2). Jak by toho mělo být dosaženo, ale program nevedl.⁶⁷

V bodě šestém hnutí představilo svůj ideální vzor pro řešení problémů spojených s imigrací. Zde chtěl organizační tým následovat příklad Švýcarska: „PEGIDA ist FÜR ein Asylantragsverfahren in Anlehnung an das holländische bzw. Schweizer Modell und bis zur Einführung dessen, FÜR eine Aufstockung der Mittel für das BAMF (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) um die Verfahrensdauer der Antragstellung und Bearbeitung massiv zu kürzen und eine schnellere Integration zu ermöglichen!“ To Bachmann a další členové týmu zdůraznili i v bodu jedenáct, který vyzdvihoval právě švýcarský, australský či jihoafrický přísnější přístup k imigraci. PEGIDA také požadovala celkovou reformaci azylových zákonů a změnu pravidel odsunu odmítnutých žadatelů.⁶⁸

Švýcarskem se Pegidisté nechali inspirovat i v bodě čtrnáct. V něm požadují zakotvení více prvků přímé demokracie do německých zákonů. Volání po národních referendech či plebiscitech se často objevuje ve slovníku pravicově populistických stran jako například AfD, která je jejich hlasitým zastáncem.⁶⁹

V bodě číslo deset: „PEGIDA ist FÜR den Widerstand gegen eine frauenfeindliche, gewaltbetonte politische Ideologie aber nicht gegen hier lebende, sich integrierende Muslime!“ se hnutí vymezilo proti potenciálnímu ohrožení islámem. Na integraci nahlíží jako na povinnost, kterou musí muslimové v Německu splnit. Obranou západních a křesťanských hodnot se zabývá i bod číslo třináct: „PEGIDA ist FÜR die Erhaltung und den Schutz unserer christlich-jüdisch geprägten Abendlandkultur!“ Je

⁶⁶Ibidem

⁶⁷POSITIONSPAPIER der PEGIDA. In: *Www.i-finger.de* [online]. 2014 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.i-finger.de/pegida-positionspapier.pdf>

⁶⁸Ibidem

⁶⁹Ibidem

nutné podotknout, že pojem tzv. „Abendlandkultur“ byl velmi vágní a PEGIDA jej nikde dále nedefinuje. Tímto požadavkem neuznala ale de facto existenci jiných kultur v Německu, které by dle Pegidistů nemohly fungovat v harmonii.⁷⁰

PEGIDA odmítla i vznik „paralelních“ společností jako potenciálního ohrožení německých občanů. Obává se také zavedení prvků práva šaría do německého práva, což však není reálně možné (byla by nutná změna ústavy atd.). V bodě číslo osmnáct pak hnutí také odmítá jakýkoli nábožensky či politicky motivovaný radikalismus. V následujícím bodu programu se také vymezuje proti radikálním duchovním a imámům: „PEGIDA ist GEGEN Hassprediger, egal welcher Religion zugehörig!“ představujících možné bezpečnostní riziko.⁷¹

Dalšími tématy, která nesouvisí přímo s imigrací, byl požadavek na zvýšení prostředků pro práci policie (bod 7) či bod 12, kde hnutí požaduje právo na vlastní sexuální sebeurčení. PEGIDA zde také vystupuje proti gender mainstreamingu“: „PEGIDA ist GEGEN dieses wahnwitzige "Gender Mainstreaming", auch oft "Genderisierung" genannt, die nahezu schon zwanghafte, politisch korrekte Geschlechtsneutralisierung unserer Sprache!“⁷² Dle definice na wikipedii definujeme gender-mainstreaming snaha o zrovnovážení obou pohlaví ve všech oblastech (vzdělání, pracovní podmínky atd.).⁷³ Zde se projevila konzervativní povaha hnutí. PEGIDA se tím, stejně jako AfD, staví do role obránce tradiční rodiny a pevné rozdělení rolí na mužské a ženské.

Na první program později organizátoři navázali vydáním 6 bodů, kde již konkrétněji představili požadavky hnutí. Dokument byl představen v lednu 2014 Lutzem Bachmannem na demonstraci, které se zúčastnilo přes 40 000 lidí. Cílem bylo dle jeho slov: „Die Umsetzung dieser 6 Punkte wäre ein guter Anfang und ein Zeichen der Politik ans Volk. Man darf gespannt sein, was an diesen Punkten nun wieder ‚rechts‘ ist und was die Medien daraus machen, um uns weiterhin zu diffamieren und zu diskreditieren“⁷⁴

---

⁷⁰ Ibidem

⁷¹ POSITIONSPAPIER der PEGIDA. In: *Www.i-finger.de* [online]. 2014 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.i-finger.de/pegida-positionspapier.pdf>

⁷² Ibidem

⁷³ In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Gender-Mainstreaming>

⁷⁴ Pegida wird konkret: Das sind ihre 6 Forderungen an die Politik. In: *Www.epochtimes.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.epochtimes.de/politik/deutschland/pegida-6-forderungen-das-sind-die-6-forderungen-von-lutz-bachmann-auf-der-pegida-demo-dresden-12012015-a1214131.html>

Z velké části se dotýkal problematiky imigrace a přinášel požadavky na její řešení směřované na politiky. První z nich znovu zdůraznil reformaci příslušného zákonodárství a volal po větší kontrole a následování zemí jakou bylo již zmíněné Švýcarsko: „Die Schaffung eines Zuwanderungs-Gesetzes, welche die unbestritten notwendige, qualitative Zuwanderung regelt und die momentan gängige, unkontrollierte quantitative Zuwanderung stoppt. Dafür schlagen wir ein Vorbild wie Kanada oder die Schweiz vor.“⁷⁵

Druhý bod šel v povinnosti integraci cizinců ještě dále, a požadoval ji dokonce i uzákonit: „Die Aufnahme eines Rechtes auf, aber auch der Pflicht zur Integration ins Grundgesetz. Ebendiese Pflicht zur Integration beseitigt, wenn sie denn wirklich kommt und konsequent umgesetzt wird viele der Ängste der Menschen zum Thema Islamisierung, Überfremdung und Verlust unserer Kultur völlig automatisch“.⁷⁶ Zde se PEGIDA přibližuje AfD, která ve svém programu volá po integraci imigrantů, kteří by v případě odmítnutí mohli přijít o povolení pobytu v zemi či mohli být sankciováni.⁷⁷

V následujícím bodě hnutí chtělo prosadit zákaz vstupu do země radikálním islamistům, kteří odjeli bojovat na Blízký východ do „svaté války“. Čtvrtý bod prohlášení přinesl nová témata hnutí: zahraniční politiku, postoje k evropské integraci a případně vztah k Rusku: „Wir fordern ein Ende der Kriegstreiberei gegen Russland und ein friedliches Miteinander der Europäer, ohne den zunehmenden Verlust an Autorität für die Landesparlamente der einzelnen EU-Staaten durch irrwitzige Kontrolle aus Brüssel.“⁷⁸

Poslední bod „Wir fordern mehr Mittel für die Innere Sicherheit unseres Landes. Dies umfasst einen sofortigen Stopp beim Stellenabbau der Polizei und die Ausstattung selbiger mit den erforderlichen und zeitgemäßen Mitteln, um den gewachsenen Anforderungen Herr zu werden.“⁷⁹ znovu formuloval požadavek na lepší vybavení policie, která by měla zajistit vnitřní bezpečnost země. Zde si připomeňme, že policie se dle výzkumu v Sasku těší velké důvěře veřejnosti.

Následníkem obou zmíněných dokumentů byly pak „Dresdener Thesen“. Text byl zveřejněn v únoru 2015 na jedné z demonstrací Lutzem Bachmannem a stal

---

⁷⁵Ibidem

⁷⁶ POSITIONSPAPIER der PEGIDA. In: *Www.i-finger.de* [online]. 2014 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.i-finger.de/pegida-positionspapier.pdf>

⁷⁷Program AfD z roku 2017, Dostupné: www.afd.de/programme

⁷⁸Pegida wird konkret: Das sind ihre 6 Forderungen an die Politik. In: *Www.epochtimes.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.epochtimes.de/politik/deutschland/pegida-6-forderungen-das-sind-die-6-forderungen-von-lutz-bachmann-auf-der-pegida-demo-dresden-12012015-a1214131.html>

⁷⁹ Ibidem

oficiálním programem hnutí, který najdeme na jeho stránkách. První z deseti tezí obsahoval myšlenky, které byly již dříve formulovány: „Schutz, Erhalt und respektvoller Umgang mit unserer Kultur und Sprache. Stopp dem politischen oder religiösen Fanatismus, Radikalismus, der Islamisierung, der Genderisierung und der Frühsexualisierung. Erhalt der sexuellen Selbstbestimmung.“⁸⁰

Druhá a třetí teze požadují celkovou reformaci azylového zákonodárství, decentralizované ubytování uprchlíků a zrychlený odsun odmítnutých žadatelů o azyl. Proti domnělému zvýhodňování muslimů PEGIDA bojovala již dříve, zde jej však poprvé detailněji pojmenovala: „Konsequente Rechtsanwendung, ohne Rücksicht auf politische, ethnische, kulturelle oder religiöse Aspekte des Betroffenen“.⁸¹ Důrazněji je také v programu zmíněný i vztah k Rusku a požadavek na zrušení sankcí: „Sofortige Normalisierung des Verhältnisses zur russischen Föderation und Beendigung jeglicher Kriegstreiberei.“⁸²

Na mnoha pondělních setkáních jsme mohli dokonce vidět vlajky ruské federace či transparenty s nápisy jako „Putin hilft uns“ či další požadující odchod kancléřky Merkelové na Sibiř. Důvodů pro tak velkou oblibu je několik. První z nich je silný anti-amerikanismus. Rusko je totiž vnímáno jako přímý protiklad vlivu Spojených států. Dalším faktorem je i historická zkušenost s Ruskem v zemích bývalé NDR, kde je paradoxně tato země vnímána pozitivněji než na západě. Důležitou roli tu hraje i samotný Vladimir Putin a jeho charisma. Mnoho příznivců PEGIDY jej vidí jako silného politika, který by dokázal ubránit „evropské hodnoty“ před pronikáním „cizích vlivů“ potažmo islámu.⁸³

Spolu s drážďanskými tezemi vznikla i „Dresdner Charta für den interreligiösen Frieden in Deutschland.“. Text je určen pro „všechny muslimy, muslimské spolky, organizace a mešity.“⁸⁴ Jak naznačuje již sama preambule, charta vyjmenovává požadavky na muslimy žijící v Německu: „Wir, die friedliebenden Menschen Europas, fordern jeden Muslim, jede muslimische Vereinigung und jede muslimische Organisation auf, diese einfachen 7 Punkte anzuerkennen und sich durch

⁸⁰Dresdner Thesen. In: *Www.facebook.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/pegida/dresdner-thesen2015/838394726214067/>

⁸¹Dresdner Thesen. In: *Www.facebook.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/pegida/dresdner-thesen2015/838394726214067/>

⁸²Ibidem

⁸³GONCHARENKO, Roman. Mit Russlandfahnen gegen Islam und Merkel. In: *Www.dw.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.dw.com/de/mit-russlandfahnen-gegen-islam-und-merkel/a-18864347>

⁸⁴Dresdner Charta. In: *Www.facebook.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/pegida/dresdner-charta2015/838393796214160/>

Unterzeichnung dazu zu bekennen. Dies wäre ein wichtiger Schritt, das verlorengegangene Vertrauen in Menschen muslimischen Glaubens zurückzugewinnen.⁸⁵

První dva body zahrnovaly požadavek na respektování právního systému Německa a jeho demokratických hodnot a lidských práv: „Ohne Unterschied ob Deutscher Staatsbürger oder nicht, bekennen sich alle unterzeichnenden Muslime, muslimischen Gemeinschaften, Verbände und Moscheen zu der vom Grundgesetz garantierten, gewaltenteiligen, rechtsstaatlichen und demokratischen Grundordnung der Bundesrepublik Deutschland. Die Unterzeichner bekennen sich zum aktiven und passiven Wahlrecht der Frau sowie zur sexuellen Selbstbestimmung und zur Religionsfreiheit. Sie akzeptieren das Recht zur religiösen Konvertierung, eine andere oder gar keine Religion zu haben. Die Unterzeichner erklären, dass sie nicht auf eine Errichtung eines klerikalen Gottesstaates abzielen und das bestehende System und das Grundgesetz der Bundesrepublik Deutschland vollumfänglich akzeptieren. Die Trennung von Staat und Religion wird ohne Bedingung anerkannt.“⁸⁶

Třetí bod tématizoval již mnohokrát zmíněnou ideu evropskou kulturu postavě na křesťanských hodnotách a tradici: „Die Unterzeichner erklären, die aufgeklärte christlich-jüdische Prägung der Kultur in Europa zu respektieren und diese nicht beeinflussen zu wollen. Auch die Mitarbeit und Förderung beim Thema Integration wird zentraler Punkt der unterzeichnenden Muslime und muslimischen Institutionen. Davon ist das Recht zur freien Religionsausübung nicht betroffen.“⁸⁷

Pozornost zde vzbudil požadavek neovlivňování kultury, což není v pluralistické demokracii dost dobře možné. Každý člověk žijící v určité zemi je totiž součástí její kultury a v menší či větší míře ji ovlivňuje.⁸⁸

Dále se zde hnuté zabývalo teroristickými radikálně-islamistickými organizacemi. Požadavkem PEGIDY byla jejich nulová podpora ze strany německých muslimů: „Die Unterzeichner erklären mit Ihrer Unterschrift, dass Organisationen wie Boko Haram, IS, Al Kaida und ähnlich geartete, radikalislamistische Terrororganisationen von ihnen als KRIMINELLE, TERRORISTISCHE VEREINIGUNGEN eingestuft werden, welche dem Islam schaden und nicht die Werte des Islam/Koran vertreten. Sie erklären ihren Verzicht auf jegliche Unterstützung für

---

⁸⁵ Ibidem

⁸⁶ Dresden Charta. In: *Www.facebook.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/pegida/dresdner-charta2015/838393796214160/>

⁸⁷ Ibidem

⁸⁸ Ibidem

oder auch von solchen Vereinigungen und garantieren dafür, dass aus ihren Einrichtungen keinerlei Mittel oder personelle Unterstützung an solche Organisationen gehen oder von diesen akzeptiert werden.“⁸⁹

S bojem proti terorismu souvisel i pátý bod, který znovu varoval před vlivem radikálních imámu představujících potenciální ohrožení pro Německo: „Imame, Prediger oder andere Personen, welche Werte predigen, die den kriminellen Werten oben genannter Organisationen entsprechen, werden von den Unterzeichnern umgehend mit Predigtverboten, Redeverböten oder gar Hausverböten in muslimischen Einrichtungen belegt.“⁹⁰

Souhlasem s touto chartou měli muslimové demonstrovat lojalitou demokratickému zřizování a zřít se tak jakéhokoli pronikání prvků islámského práva do německého: „Die Unterzeichner erklären, dass Sie auf Zwangsheiraten, Schariagerichte, religiös motivierte Zwangsbeschneidungen bei jungen Mädchen, sowie auf Ehrenmorde und die Anstiftung zu ebensolchen verzichten. Sie garantieren Ihre Mitarbeit, bei der Bekämpfung von parallelgesellschaftlichen Verhältnissen in muslimisch geprägten Stadtteilen diverser Großstädte in Europa.“⁹¹

Poslední bod měl zajistit apolitičnost všech muslimských organizací. Jak by bylo možné v demokracii zakázat politickou angažovanost či podporu určité strany text dále nespécifikuje: „Alle unterzeichnenden muslimischen Verbände, Moscheen und Einrichtungen erklären sich für parteipolitisch neutral“⁹²

Posledním z dosud publikovaných prohlášení bylo Prager Erklärung z 23. ledna 2016 u příležitosti setkání spřízněných hnutí z různých evropských zemí pod názvem „Festung Europa“ v Rostocih u Prahy. Jejich společným cílem bylo zastavit islamizaci Evropy. Českou republiku reprezentoval Blok proti Islámu v čele s Martinem Konvičkou. Přes to, že se jedná o jedno z nejkonkrétnějších a i politicky nejradikálnějších prohlášení PEGIDY, nevzbudilo v německých médiích velký ohlas.⁹³

Naléhavost ohrožení islámem ilustrovala již úvodní slova dokumentu: „Im Bewusstsein der Tatsache, dass die tausendjährige Geschichte der westlichen Zivilisation schon bald ein Ende haben könnte – durch die Islamische Eroberung

---

⁸⁹ Ibidem

⁹⁰ Dresdner Charta. In: *Www.facebook.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/pegida/dresdner-charta2015/838393796214160/>

⁹¹ Ibidem

⁹² Ibidem

⁹³ PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 98

Europas und der Tatsache, dass die politischen Eliten uns verraten haben, erklären wir, die Vertreter der verschiedenen europäischen Nationen, Folgendes: ...⁹⁴ Ta vykreslují obraz ohrožené tradiční historické Evropy, která musí čelit islámské „invazi“. Tu navíc umožnily zkorumpované politické Evropy. Zde je nutné podotknout, že tato rétorika odpovídá definici populismu a dělení světa na „my“ vs. „oni“.

Další části prohlášení formulovala dokonce připravenost Evropu bránit před vpádem nepřátel a jejich pomahačům: „Wir werden Europa nicht unseren Feinden überlassen. Wir sind bereit, uns zu erheben und uns gegen den politischen Islam, gegen extreme, islamische Regime und ihre europäischen Helfer zu stellen. „ Autoři jdou ve svém odhodlání ještě dále a jsou při obraně tradičních evropských hodnot obětovat nejen kariéru, ale i svůj vlastní život: „Wir sind bereit, unsere Freiheit, unser Vermögen, unsere Berufe und Karrieren zu riskieren und vielleicht auch unser Leben – so wie es Generationen vor uns getan haben. Es ist unsere Pflicht gegenüber den künftigen Generationen.“⁹⁵

Poprvé zde byl také jasně formulován euroskeptický postoj hnutí a odmítnutí podřízení se centrální evropské vládě. Vláda těchto elit totiž způsobila „chudobu, nezaměstnanost, korupci a chaos“.⁹⁶ Po větší národní suverenitě volá i další bod prohlášení: „Wir respektieren die Souveränität der europäischen Nationen und das Recht der Menschen in allen europäischen Ländern, ihre Angelegenheiten zu regeln, wie sie es für richtig halten.“⁹⁷ Autoři také respektují právo jednotlivých zemí na ochranu svých vlastních hranic a samostatnou azylovou politiku. To bylo v souladu s odmítáním přerozdělování uprchlíků v zemích Visegrádské čtyřky.

2.2.2.2 PEGIDA, AfD a NPD: partneři či konkurence?

Jak můžeme usoudit z dokumentů zveřejněných organizačním týmem, nejbližší má názorově hnutí ke stranám jako je AfD či NPD. AfD se vyjádřila k PEGIDĚ krátce po jejím založení v listopadu 2014. Ta vydala tiskové prohlášení, ve kterém předseda její drážďanské frakce Bernd Nommel označil demonstrace za poklidné a

---

⁹⁴PRAGER ERKLÄRUNG“ der Gruppe „Festung Europa“. In: [Http://www.dresden-lexikon.de](http://www.dresden-lexikon.de) [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.dresden-lexikon.de/Politik/Prager-Erklaerung.pdf>

⁹⁵ PRAGER ERKLÄRUNG“ der Gruppe „Festung Europa“. In: [Http://www.dresden-lexikon.de](http://www.dresden-lexikon.de) [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.dresden-lexikon.de/Politik/Prager-Erklaerung.pdf>

⁹⁶ Ibidem

⁹⁷ Ibidem

konstruktivní.⁹⁸ V rámci AfD ale existovalo více rozdílných názorů, jak k PEGIDĚ přistupovat: od naprostého bojkotu či návrhu neformální podpory po nabídky oficiální spolupráce.⁹⁹

Na spolkové úrovni se ve vedení strany k hnutí vyjádřilo později, v prosinci 2014, kdy došlo k odmítnutí činnosti hnutí ze strany liberálního křídla v čele s Hansem-Olafem Henkelem. Ten se obával přílišného vlivu pravicových extremistů a šíření xenofobních a rasistických postojů. Jeho postoj byl ale o pár dní později relativizován tehdejším předsedou strany Berndem Luckem, jenž byl toho názoru, že PEGIDA je neoprávněně přehlížena ze strany tradičních politických stran a médií, a požadavky demonstrantů tak nejsou vyslyšeny. Ve svém prohlášení uvedl, že hnutí se dostatečně distancovalo od pravicového extremismu a zasazuje se o „Rechtsstaatlichkeit, Toleranz und Religionsfreiheit“.¹⁰⁰ Brandeburský předseda zemské organizace Alexander Gauland šel ve svých slovech ještě dále, a navrhl dokonce spolupráci s hnutím jako přirozených spojencem AfD.¹⁰¹

Saská organizace AfD byla v takových prohlášeních opatrnější. Její předsedkyně, Frauke Petry, preferovala spíše osobní setkání s organizačním týmem PEGIDY. To se odehrálo 7. ledna, ale nepřineslo žádné výsledky kromě uznání programových podobností obou subjektů. Ztroskotání pokusu o sblížení či navázání spolupráce bylo způsobeno i silnými osobními antipatiemi Petry a předsedy Bachmanna.¹⁰²

Po skandálu Lutze Bachmanna a jeho dočasném odstoupení z čela hnutí se vztah AfD a PEGIDY více vyhrotil. Bachmann pak považoval stranu za „eine gescheiterte Protestpartei, die sich mit einem Vertrauensvorschuss der Bürger in die Parlamente wählen ließe, nur um anschließend „mit internen Postenkämpfen, mit Richtungsdiskussionen und ihrer Selbstversorgung“ beschäftigt zu sein. Damit unterscheidet sich die AfD nicht mehr von den anderen etablierten Parteien.“¹⁰³ Spolupráci s ní tak prohlásil za nemožnou.

Vztah PEGIDY a AfD prošel ale během roku 2016 výraznou proměnou, která ukazuje přibližování obou subjektů. Ještě v květnu se ale zdálo, že k tomu nikdy

---

⁹⁸VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813. S. 40

⁹⁹Ibidem

¹⁰⁰Ibidem S. 41

¹⁰¹Ibidem, S. 42

¹⁰²Ibidem

¹⁰³Ibidem

nedojde z důvodu pověsti Lutze Bachmanna a jeho trestnímu stíhání za podněcování nenávisti. V tomto měsíci došlo i k odsouhlasení zákazu veřejného vystupování na akcích PEGIDY pro politiky AfD. Ten reagoval na projev zemského poslance za AfD Hanse-Thomase Tillschneidera během jedné z demonstrací organizované hnutím. To se však nelíbilo předsedkyni strany Frauke Petry, která to vnímala jako poškození stranické pověsti a prosadila zákaz vystupování a účasti na demonstracích s viditelnými symboly AfD pro všechny členy. Ten byl však soudně zrušen.¹⁰⁴

Toto soudní rozhodnutí bylo obecně vnímáno jako signál nastávajícího sblížení obou organizací, jejichž programy a cíle se v mnoha tématech překrývají. Dle Björna Höckeho, durynského stranického předsedy, je PEGIDA katalyzátorem a občanskou platformou, jejíž hlas by strana neměla přehlížet. Höcke, který jako gesto sblížení vystoupil na jedné z demonstrací, je však v současnosti také stíhán za kontroverzní výroky týkající se období nacismu.¹⁰⁵

Spolupráce se v současnosti prohloubila: Lutz Bachmann dokonce letos v dubnu nabídl setkání Pegidistů jako platformu pro předvolební boj. AfD by tak v Sasku mohla oslovit potenciálně více voličů a její řečníci by se mohli častěji objevovat na demonstracích hnutí.¹⁰⁶ V dohledné době tak můžeme očekávat užší spolupráci obou těchto subjektů, a to i vzhledem k vývoji v AfD a nejasné politické budoucnosti Frauke Petry, které nebyla PEGIDĚ příliš nakloněna.

PEGIDĚ byla programově blízká i další strana, a to NPD (Nationaldemokratische Partei Deutschlands). Jedná se o marginální pravicově-extremistickou stranu, která nejvíce podporovatelů získala v zemích bývalé NDR. Příchod PEGIDY uvítala strana jako známku blížící se politické změny a nespokojenost občanů se situací v Německu. Přes společné cíle však panoval v obou organizacích vzájemný distanc. Ten se prohloubil po krizi vedení PEGIDY. Vztah obou organizací tak můžeme vnímat spíše jako konkurenční. Animosita NPD a PEGIDY se pak ukázala ve volbách do zastupitelstva Drážďan. Kandidátka za hnutí Tatjana Festriling byla pobouřena veřejně vyjádřenou podporou NPD a sama to označila za pokus ji politicky

¹⁰⁴MEISNER, Matthias. Schlappe für Frauke Petry AfD-Schiedsgericht erlaubt Auftritte bei Pegida. In: *Www.tagesspiel.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.tagesspiegel.de/politik/schlappe-fuer-frauke-petry-afd-schiedsgericht-erlaubt-auftritte-bei-pegida/13983452.html>

¹⁰⁵Umgang der AfD mit Pegida Höcke widerspricht Vorstand und will weiterhin bei Pegida-Demos auftreten. In: *Www.focus.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://www.focus.de/politik/videos/umgang-der-afd-mit-pegida-hoecke-widerspricht-vorstand-und-will-weiterhin-bei-pegida-demos-auftreten_id_5574073.html

¹⁰⁶Bachmann bietet Pegida als AfD-Plattform an. In: *Www.lvz.de* [online]. 2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.lvz.de/Mitteldeutschland/News/Bachmann-bietet-Pegida-als-AfD-Plattform-an>

zdiskreditovat.¹⁰⁷ Přes určité osobní kontakty a programové shody či setkání PEGIDY s představiteli NPD, si stále obě strany uchovávají odstup.

3. PEGIDA online: Google trends a analýza facebookové komunikace hnutí

PEGIDA vděčí svému úspěchu i sociálním sítím. Hnutí, které původně vzniklo jako uzavřená skupina na Facebooku využilo jeho potenciál a oslovilo tisíce lidí. Samotný pojem sociální sítě vznikl v roce 2004. Od tohoto roku mluvíme o webu 2.0, který se vyznačuje interaktivitou, spojováním více druhů médií. Sociální sítě pronikly do našeho běžného života a staly se jeho virtuálním obrazem. Mezi nejznámější symboly patří portál Wikipedia, kteří tvoří sami uživatelé, Instagram na sdílení soukromých fotek, Twitter s krátkými zprávami omezenými 140 znaky nebo právě masově rozšířený Facebook.¹⁰⁸

Sociální sítě změnily nejen to, jak lidé přijímají informace, ale i jejich povahu. Na Facebooku mají například větší úspěch ty zprávy, které u lidí vzbuzují emoce. Dochází pak k jejich virálnímu šíření a organickému zásahu stále většího počtu uživatelů. Sociální sítě jsou tak ideálním prostředím právě pro distribuci jakýchkoli polopravd či „hoaxů“. Ty definujeme jako nepravdivou či klamnou zprávu, které ale uživatel často

¹⁰⁷ VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813. S. 40

¹⁰⁸ PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 308

věří. Jako příklad ze současné doby uvedme kampaň proruských webů šířících lživé informace s účelem dezinformovat obyvatele.¹⁰⁹

S emocionalizací sociálních sítí a odklonem od tradičních médií jako hlavního informačního zdroje částečně souvisí i pojem „Infotainment“. Ten je spojením dvou anglických slov „information“ a „entertainment“. Poprvé se objevil v knize Neila Postmana „Ubavit se k smrti“. Ten v ní kritizoval televizi jako médium, které způsobilo to, že každé téma je bez ohledu na obsah podávané v zábavné emocionální formě. I když jeho myšlenky pocházejí z doby dávno před internetem, můžeme je vztáhnout právě i na sociální sítě.¹¹⁰

Další pojem, který se objevil v souvislosti se sociálními sítěmi je tzv. „Echochamber“ či podobná „Information bubble“. V ohraničené informační bublině dochází k utvrzování našich názorů ve skupině stejně smýšlejících lidí. Naše názory se nám pak díky nim vrací stejně jako ozvěna zesílená dalšími hlasy. PEGIDA tento efekt využívala k budování věrné fanouškovské základny.¹¹¹

Jak ale mohlo hnutí od svého založení oslovit tak velké množství lidí jen pomocí Facebooku? Novinář a autor Malcom Gladwell tento jev popisuje jako sociální domino efekt, kde se například na Facebooku virálně šíří určité myšlenky nebo postoje. V jeho teorii jsou důležité tři faktory: „1. Personen, die als Multiplikatoren fungieren 2. eine Strategie, die der Verankerung deint 3. und ausserdem günstige allgemeine Umstände.“¹¹²

Pod multiplikátory rozumíme ty osoby, které jsou schopní svoje myšlenky či postoje v krátké době rozšířit mezi co největší počet lidí. Ti se pak dále podle Gladwella dělí na tři typy. Prvním z nich je „zprostředkovatel“, který propaguje určitou ideu, která se tak bezprostředně dostává nejprve k jeho přátelům, a poté se skrze ně šíří dále. Druhým typem je „expert“, jehož úspěch v komunikaci je postaven na jeho reputaci či intelektu. Posledním typem je „prodavač“, jež je kombinací prvních dvou. Skrz svoje osobní kouzlo a známosti tak šíří přirozeně svůj vliv. I přes to, že PEGIDA byla původně založena jako soukromá skupina a z počátku nebylo jasné, kdo za ni stojí,

¹⁰⁹In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Hoax>

¹¹⁰In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Infotainment>

¹¹¹LÜHMANN, Hannah. Das Geheimnis der Echokammer. In: *Www.faz.net* [online]. 2013 [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/zukunft-der-zeitung-das-geheimnis-der-echokammer-12173291.html>

¹¹²PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 313

můžeme zpětně označit za multiplikátory „zprostředkovatele“ Bachmanna nebo Daebritze.¹¹³

Dle autorek knihy *Soziale Medien in Protestbewegungen* Marianne Kanuer a Saskie Richter se použití sociálních médií u protestních hnutí vyznačuje těmito pěti charakteristikami: „1. die Dominanz emotionaler Handlungsmotive; 2. die Konstruktion von Autonomie gegenüber anderen Kommunikationsmitteln; 3. der Wunsch na Umsetzung versammlungsdemokratischer Verfahren; 4. die Besetzung öffentlicher Räume durch Demonstranten, die über emotionale Motive in Verbindung stehen. 5. die Schaffung virtueller Räume, bei der neben den Funktionen von Organisation und Mobilisierung eine wichtige Komponente hinzukommt: die Vernetzung von Menschen mit ähnlichen persönlichen Gefühlen, Ideen, Plänen und Ressourcen.“¹¹⁴ a plní tyto funkce: „1. das Diskutieren und Debattieren 2. das Entwickeln kollektiver Ideen 3. das Mobilisieren der Mitglieder 4. das Gewinn neuer Mitglieder 5. den Versuch, die Medienaufmerksamkeit zu erlangen 6. die Vorort-Koordinierung von Demonstrationen.“¹¹⁵ Profil PEGIDY tak mohl posloužit jako diskusní platforma pomocí nich mohou organizátoři šířit vybraný obsah, diskutovat program či postoje a organizovat demonstrace a setkávání.

3.3 Google Trends

Užitečným analytickým nástrojem, jež můžeme použít i v sociálních vědách, jsou Google Trends od společnosti Google. Tento vyhledávač je nejvíce oblíbeným v Německu a v současnosti jej používá přes 90 procent uživatelů. Na druhé příčce se umístily firmy Yahoo a Bing, které však ani zdaleka nedosahují jeho popularity Googlu.¹¹⁶

Google Trends mohou s poměrně velkou přesností ukázat, které téma je v určitém časovém úseku nejčastěji hledáno. Na základě klíčových slov (jako například „PEGIDA“, „Flüchtlinge“ a další) můžeme určit jejich četnost nejen v Německu, ale i

---

¹¹³Ibidem, S. 313

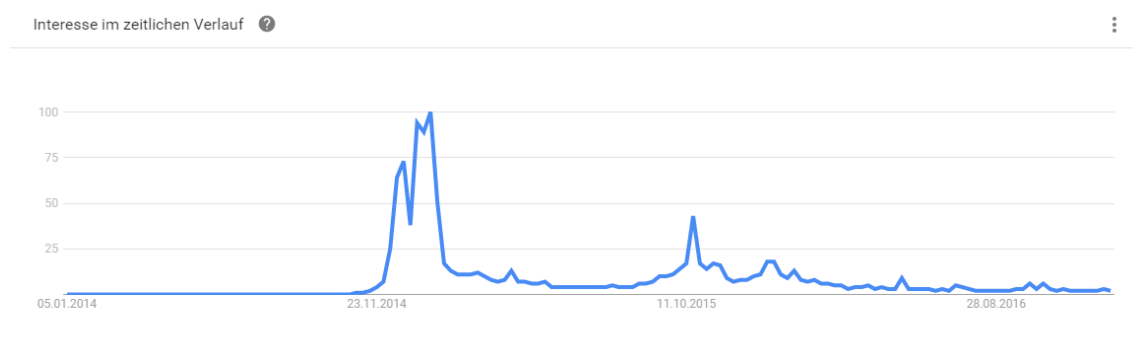
¹¹⁴KNEUER, Marianne, Saskia RICHTER a Melanie RUDOLPH. *Soziale Medien in Protestbewegungen: neue Wege für Diskurs, Organisation und Empörung?*. ISBN 978-3-593-50300-4. S. 67

¹¹⁵Ibidem, S. 116

¹¹⁶www.de.statista.com [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/167841/umfrage/marktanteile-ausgewaehelter-suchmaschinen-in-deutschland/>

na celém světě. Tento nástroj nabízí dokonce i regionální upřesnění. V případě PEGIDY tak můžeme například zjistit, ve kterých spolkových zemích bylo hnutí vyhledáváno nejvíce. Google Trends však ve svých výsledcích nenabízí přesná čísla uživatelů vyhledávající daný pojem, ale poměrný výsledek ve vztahu k nejvyššímu počtu hledaných dotazů (100 jako nejvyšší hodnota). Při analýze dat musíme také myslet na to, že neumíme určit motivaci lidí, kteří daný pojem vyhledávali. To znamená, že ne všichni, kdo zadali jako klíčové slovo „PEGIDA“, s postoji hnutí souhlasí. Přesto můžeme tento nástroj využít k tomu, abychom zjistili, jak se měnil zájem o dané téma za určitý časový údaj.¹¹⁷

Obrázek 1: vyhledávání pojmu PEGIDA, zdroj: Google Trends

Tento graf představuje množství vyhledávání slova „PEGIDA“ od začátku roku 2014 do konce roku 2016. Nejvyšší hodnoty dosáhlo hnutí v týdnu od 18. do 24. ledna 2015 (hodnota 100). Toto období bylo pro PEGIDU přelomové. Na jednu stranu zažívala v lednu tohoto roku PEGIDA velký růst a mediální pozornost – zveřejnila svůj program 19 bodů a její popularita rostla také kvůli teroristickému útoku na redakci Charlie Hebdo ve Francii. Na druhou stranu však došlo na konci měsíce (21. ledna) ke zveřejnění výroků Bachmanna a krizi v organizačním týmu. Pokud se v době nejvyššího nárůstu podíváme na vyhledávání jména předsedy Lutze Bachmanna, uvidíme, že i zde došlo k nárůstu.

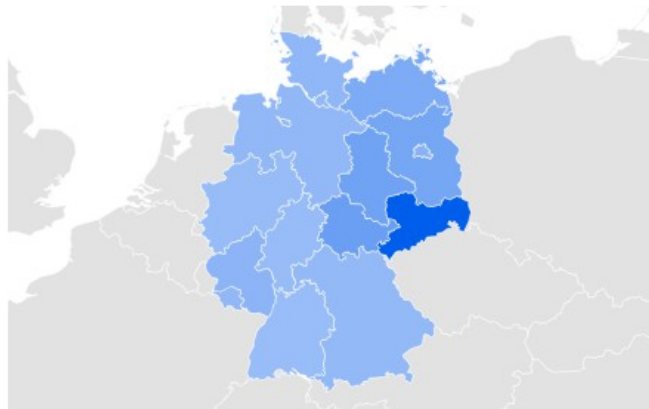
Frekvence vyhledávání témat týkající se PEGIDY odpovídá jejím vývojovým fázím. Nejvyšší hodnoty můžeme najít v první a druhé vývojové fázi hnutí. Třetí období, období stagnace, znamenalo pokles i na internetu. Na svůj další vrchol si tak PEGIDA musela počkat až na týden mezi 18. a 24. říjnem, na který připadá roční výročí založení hnutí. Tento nárůst je i spojen se zvýšeným hledáním slova „Flüchtlinge“

¹¹⁷PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 318

zapříčiněným „uprchlickou krizí“ v létě a na podzim roku 2015. PEGIDA tehdy zažívala znovunarůstající popularitu se zvyšujícím se počtem fanoušků na Facebooku i účastníků demonstrací. Hodnota však nedosáhla ani poloviny období po založení. Od ledna 2016 až do konce roku dochází ke stagnaci.

Další graf ukazuje četnost vyhledávání termínu PEGIDA podle regionu. Nejpopulárnější (nejtmavší barva) bylo hnutí v Sasku a východním Německu. Za dané časové období jej fanoušci hledali nejčastěji právě v nových spolkových zemích. Potvrzuje se tak to, že význam hnutí nepřesahuje region, kde bylo založeno.

Interesse nach Unterregion ?

Obrázek 2:
vyhledávání
podle
regionu,
zdroj:
Google
Trends

Fáze 1.

Lidé nejvíce vyhledávali PEGIDU vždy v pondělí či úterý. To souvisí s pravidelnými pondělními demonstracemi, kterým média věnovala velký zájem. V první fázi můžeme PEGIDU označit za lokální fenomén. Dle Googlu tento pojem vyhledávali nejvíce v Sasku (hodnota 100) ve městě Drážďany. Na druhém místě byla spolková země Braniborsko a na třetím město Hamburg. Ve spojitosti s PEGIDOU hledali lidé také témata jako Alternative für Deutschland, město Drážďany či Sasko a také jméno organizátora Lutze Bachmannna. Jeho popularita na Googlu tak kopírovala vývoj hnutí. Mezi další témata patřila slova jako „demo dresden“ nebo „Facebook PEGIDA“.

Fáze 2.

V druhé fázi (prosinec 2014 – leden 2015) docházelo k nárůstu také na začátku týdne: vždy v úterý po pondělních demonstracích. Téma dostávalo do povědomí obyvatelům celého Německa, i když stále bylo nejpopulárnější v Sasku, konkrétně ve městech Drážďany, Chemnitz a Lipsko. Po Sasku bylo na druhém místě Brandebursko,

na třetím Meklenbursko-Přední Pomořansko a na čtvrtém Sasko Anhaltsko, kde se u všech zmíněných spolkových zemí pohybovaly hodnoty okolo padesáti.

Zajímavá jsou témata, která lidé hledali spolu s PEGIDOU: na první příčce byl tak dotaz „was ist pegida“ následovaný klíčovými slovy „pegida wiki“. Mnoho lidí se chtělo totiž informovat o nově vzniklém hnutí. To také v tuto dobu začala pomalu pronikat do dalších měst. Tomu odpovídají vyhledávaná slovní spojení „pegida köln“ a „köln pegida“. Zájem také vzbudil zveřejněný „Positionspapier“ hnutí, který skončil v četnosti vyhledávání pátý. Na konci tohoto období se do popředí dostala Kathrin Oertel, a to díky prvnímu veřejnému vystoupení v talkshow moderátora Günthera Jaucha. PEGIDA tak prolomila svoje mlčení a objevila se v médiích. V této době musely být pozastaveny pravidelné pondělní demonstraci z důvodu výhružek násilím či smrtí jejím organizátorům.

Fáze 3.

Ve třetí fázi (od 21. ledna až do léta 2015) došlo k velkému poklesu i na Google. PEGIDA vstoupila do období stagnace, které se projevilo i na Googlu. K malému nárůstu pak docházelo vždy v pondělí při konání demonstrací. Další růst můžeme pozorovat až 13. dubna, kdy v této době vystoupil na shromáždění zakladatel nizozemské populistické Strany pro svobodu Geert Wilders. Jeho jméno bylo také na druhém místě ve vyhledávaných tématech ve spojitosti s PEGIDOU. Na prvním místě bylo saské město Freital, kde v červnu 2015 odehrálo několik protestů proti zřízení ubytování pro uprchlíky. Během protestů docházelo k útokům na žadatele o azyl ze strany radikální pravice. Vyhledáváno bylo i další saské město, Heidenau, kde došlo také v létě k útokům na ubytovací zařízení. Nepokoje propukly po demonstraci radikálně pravicové NPD a bylo během nich zraněno několik desítek policistů.¹¹⁸

Lidé ve spojitosti s PEGIDOU hledali organizaci Direkte Demokratie für Europa (DDfE). Ta byla založena po rozpadu organizačního týmu PEGIDY Kathrin Oertel a dalšími bývalými členy. V souvislosti s tím došlo i k nárůstu vyhledávání tématu „direkte Demokratie – Herrschaftsform“ a překvapivě také „Adolf Hitler – ehemaliger Kanzler“. V době stagnace také poklesl zájem o PEGIDU v dalších spolkových zemích, který zůstával nejvíce v Sasku. Tentokrát se však na první místo dostalo město Bautzen, až poté Drážďany, Chemnitz a Lipsko.

---

¹¹⁸Gewalt bei NPD-Demo gegen Flüchtlinge. In: [Http://www.stuttgarter-nachrichten.de](http://www.stuttgarter-nachrichten.de) [online]. 0015n. 1. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <http://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.heidenau-in-sachsen-gewalt-bei-mpd-demo-gegen-fluechtlinge.0ffcc68a-24ca-4ed3-bfaa-f29c80ed5e20.html>

Fáze 4.

Nárůst popularity začal znovu u PEGIDY spolu s „uprchlickou krizí“ v létě a na podzim roku 2015. Období růstu trvalo od září 2015 do půlky února. Vrchol zažila PEGIDA 19. října 2015. V tento den slavilo hnutí rok od svého založení. Demonstrace se tak zúčastnilo nebývalé množství lidí (odhadem okolo 20 000). Další vrcholy následovaly poté vždy v pondělí, tedy opět v době konání demonstrací. Posledním dnem růstu (hodnota vyhledávání 45 ze 100) bylo 6. února 2016. V tento den demonstrovali účastníci v Drážďanech ve spolupráci se svým „kolegy“ ze zemí Visegrádské čtyřky v rámci „Festung Europas“.

Tématy vyhledávanými spolu s PEGIDOU byly „šibenice“, na druhém místě „evropská emigrační krize“ a na třetím „pegida“. Šibenice souvisí s incidentem, kdy je na jedné z podzimních demonstrací lidé přinesli pro Sigmara Gabriela a Angelu Merkel.¹¹⁹ Do popředí zájmu se také dostala nová hymna hnutí. I přes růst se hnutí stává stále více regionálním – nejvíce je klíčové slovo PEGIDA populární v Sasku a v dalších spolkových zemích hodnoty stále klesají. Z měst je na prvním místě Budyšin následovaným Drážďany a Chemnitzem.

Fáze 5.

Do poslední páté fáze stagnace vstupuje hnutí s koncem roku 2015 stagnace. Z té jej vytrhl až poslední květnový týden v roce 2016. V tuto dobu zveřejnila média prohlášení příznivců hnutí, kteří byli pohoršení speciální edicí oblíbené Kinderschokolade k příležitosti fotbalového mistrovství Evropy. Na obalu čokolády byly totiž vyobrazeny dětské fotky hráčů německého týmu, ve kterém se ale nacházeli i fotbalisté pocházející například z Turecka.¹²⁰ Na Facebooku tak volali po jejím bojkotu a označovali to za další symbol „ohrožení“ německých hodnot.

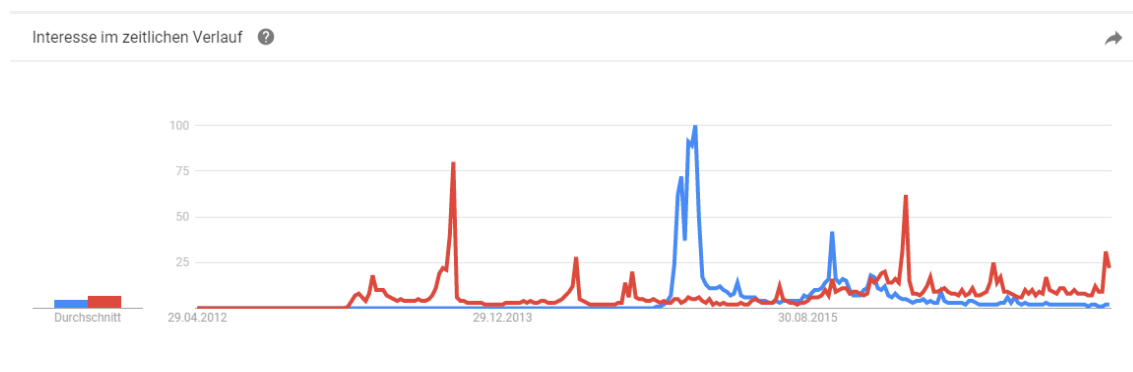
S touto aférou souvisel i nejvíce oblíbené téma a klíčová slova vyhledávaná spolu s PEGIDOU. Na prvních místech se tak objevilo slovní spojení „Kinderschokolade pegida“. Druhým nejvíce vyhledávaným tématem byla hudební skupina Abstürzende Briefftauben, která složila kritickou píseň „Nie wieder PEGIDA“, ve které se proti hnutí hlasitě vymezila a označila jej až za nacistické. Další nárůst zažilo hnutí až v říjnu u příležitosti dvouletého výročí od založení.

¹¹⁹Pegida-Anhänger errichten Galgen für Merkel und Gabriel. In: *Www.zeit.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2015-10/dresden-pegida-galgen-atrappe-demonstration>

¹²⁰GASSMANN, Michael. Pegida-Hetze ist Glücksfall für „Kinderschokolade“. In: *Www.welt.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://www.welt.de/wirtschaft/article155845807/Pegida-Hetze-ist-Gluecksfall-fuer-Kinderschokolade.html>

Podle Google Trends se frekvence vyhledávání ve spolkových zemích jiných než Sasko snižuje. Nejvyšší podíl mimo něj má pak v zemích bývalé NDR, a to v Durynsku a v Sasku Anhaltsku. Nejvíce hnutí vyhledávali opět uživatelé ve městech Drážďany, Chemnitz a Lipsko.

Podívejme se, jak si vedla na Google programově blízká AfD ve srovnání s PEGIDOU. Červený graf označuje frekvenci vyhledávání klíčového slova „AfD“ a modrý PEGIDU. Hnutí AfD na Google předčilo pouze v období po svém založení. Dalším obdobím bylo léto 2015 a „uprchlická krize“, která obnovila uvadající zájem. Během přelomu roku 2015 a 2016 se ale AfD držela na vyšších hodnotách než protestní hnutí. Důvodem byly rostoucí preference strany a její stále větší angažmá v regionálních vládách. Strana si tak dle Google Trends svoji popularitu oproti PEGIDĚ svoji internetovou popularitu stále udržela. AfD také zvítězila i dle regionů. Častěji než PEGIDA je vyhledávána po celém Německu kromě Saska a Brandenburska.

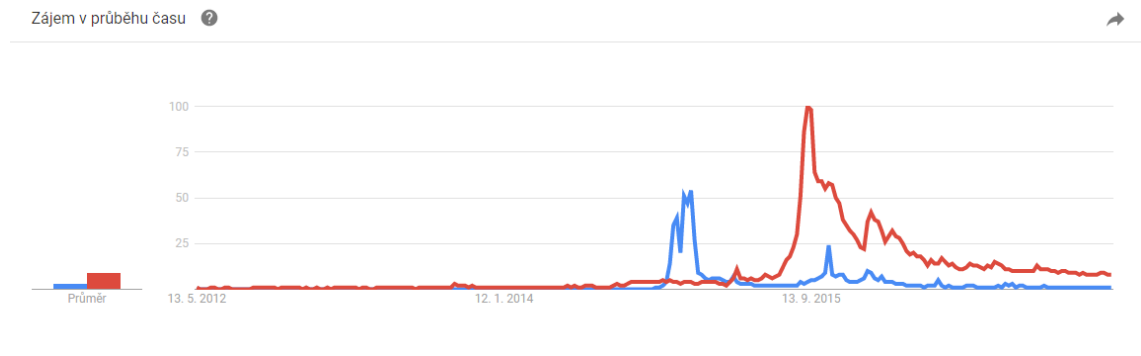
Obrázek 3: PEGIDA a AfD srovnání, zdroj: Google Trends

Obrázek 4: srovnání dle regionů, zdroj: Google Trends

Zajímavé je také porovnání frekvence vyhledávání PEGIDY (modrá) a termínu „uprchlíci“ (červená). Témata související s uprchlíky vyhledávalo podstatně více lidí. Vývoj však kopíruje i vývoj samotného hnutí. Spolu s klesajícím zájmem o témata spojená s příchodem imigrantů do Německa, klesal i zájem o PEGIDU. Tento graf nám

potvrzuje to, že svůj druhý dech chytlo hnutí právě s „uprchlickou krizí“. Po jejím skončení klesá význam hnutí, které se na Google Trends propadá stále níže.

Obrázek 5: PEGIDA a uprchlíci srovnání, zdroj: Google Trends

3.3.3 Fanpage Karma

Snižující se zájem o PEGIDU se projevil i na jejím hlavním komunikačním kanále – facebookovém profilu. Ten hrál důležitou roli po celou dobu existence hnutí. Ihned po jeho založení, v listopadu 2014, získal již přes 3300 lajků. Nárůst pokračoval dále a o měsíc později jich bylo již 15 tisíc. Po vstupu do druhé fáze se jejich počet více než zdvojnásobil na 33 tisíc fanoušků. PEGIDA na Facebooku rapidně rostla, již na konci ledna 2016 se ji podařilo získat neuvěřitelných 160 tisíc. Následující období stagnace se odrážel i na Facebooku. Nový růst zapříčinilo až léto 2015 a „uprchlická krize“. Od září do února tak PEGIDA narostla o dalších 40 tisíc lidí.¹²¹

V červenci 2016 však došlo ke zrušení oficiálního Facebooku PEGIDY, ze kterého organizační tým obvinil spolkového ministra spravedlnosti Heiko Maase, jež byl dlouhodobým kritikem hnutí. Důvodem bylo nahlášení stránky početnými uživateli, kteří si stěžovali na šíření nenávisti, xenofobie a rasismu. Organizační tým zareagoval rychle a pomocí svých soukromých profilů odkazoval fanoušky na nově vzniklé stránky PEGIDY. Obsah těch původních a interakce s fanoušky byly však nenávratně smazány. Z této rány se hnutí nikdy plně nevzpamatovalo a počet lajků dosáhl pouhé čtvrtiny

¹²¹PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 340

původních hodnot.¹²² V současnosti (duben 2017) má tak stránka PEGIDY 44 tisíc fanoušků s růstem pod jedno procento týdně.¹²³

Pomocí analytického nástroje sociálních sítí Fanpage Karma můžeme také zjistit, ze kterých regionů fanoušci pochází. Na prvním místě je pochopitelně Německo (35459), za kterým následuje Rakousko (1118). Na třetím místě se umístila Česká republika (850).

Analytické nástroje Facebooku nám bohužel neumožní zjistit přesnější demografické údaje o fanoušcích v případě, že nejsme správci stránky. Díky Fanpage Karmy získáme seznam nejaktivnějších fanoušků PEGIDY za dané časové období a dohledat informace, které o sobě tyto lidé sdílí (například město, kde žijí či věk.) Vzhledem k ochraně soukromí to nemůžeme zjistit u všech aktivních členů facebookové komunity. V březnu 2017 se tak jednalo o celkově 23 uživatelů, kteří nejvíce interagovali s profilem PEGIDY, ať už v podobě lajku či komentáře pod sdíleným obsahem. Z těch jsou pouze dvě ženy. I přes tak malý vzorek můžeme tvrdit, že typickým fanouškem je muž, stejně jako je tomu na demonstracích. Jejich věk můžeme pak pouze odhadnout z uváděných profilových fotek: většina z nich se nacházela ve středním věku a pocházela z oblasti Drážďan.

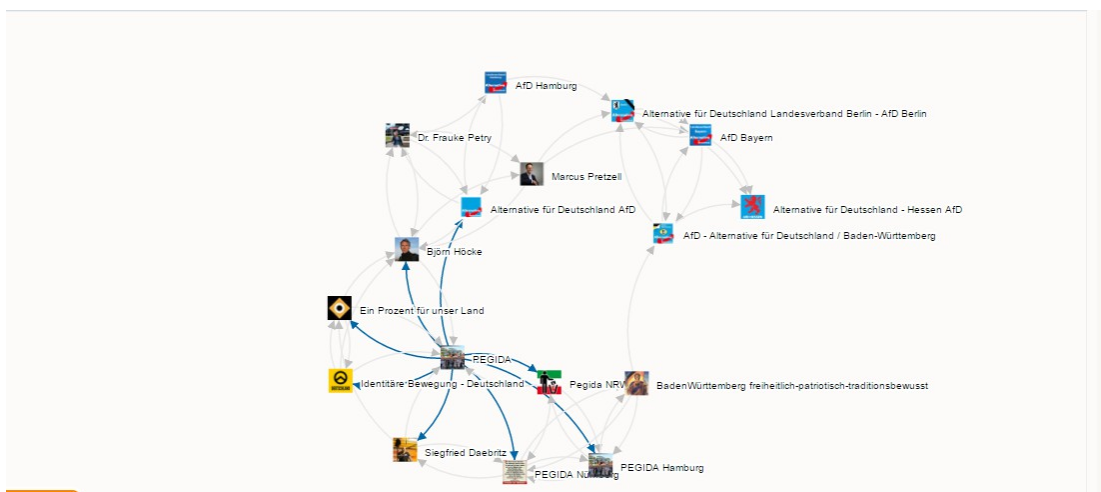
Zajímavější je to, na jakých dalších facebookových stránkách jsou fanoušci PEGIDY aktivní. Z přiloženého grafu vytvořeného pomocí Fanpage Karmy vyčteme i to, v jaké „sociální bublině“ se pohybují. Jednalo se primárně o stránky, které souznily s cíli PEGIDY a kritizovaly azylovou politiku Německa. Mezi takové patřil facebookový profil „Ein Prozent für unser Land“ Götze Kubitscheka, který byl řečníkem i na demonstracích hnutí. Dle jeho slov se jedná o „NGO“, které by mělo zastřešovat všechny subjekty bojující proti imigraci.¹²⁴ Mezi další oblíbené stránky patří facebooková stránka „Identitäre Bewegung“ či dalších odnoží PEGIDY (například NRW, Hamburg či Nürnberg). V neposlední řadě ukázal i Facebook silnou provázanost s AfD. Fanoušci hnutí jsou totiž z velké míry aktivní i na stránkách této politické strany. Mezi oblíbence Pegidistů na Facebooku pak patří předsedkyně Frau Petry a Björna Höckeho.

---

¹²²Pegida verliert Facebookseite. In: [Http://www.sz-online.de](http://www.sz-online.de) [online]. 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.sz-online.de/sachsen/pegida-verliert-facebook-seite-3450503.html>

¹²³ Zdroj: Fanpage Karma

¹²⁴SPEIT, Andreas. NGO für Rechte in Deutschland: Wie Greenpeace, nur rechts. In: [Www.taz.de](http://www.taz.de) [online]. 2016 [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.taz.de/!5271227/>

Obrázek 3: Informační bublina facebookových fanoušků, zdroj: Fanpage Karma

Organizační tým PEGIDY sdílel převážně odkazy na další weby, články, či videa. A to někdy dokonce až třináctkrát za den. Tím pak docházelo ke kanibalizaci příspěvků, kdy nadměrné sdílení snižovala interakci s fanoušky. Správci Facebooku nadměrným sdílením škodili celé stránce, jejíž obsah se pak dostal k menšímu počtu lidí. To, z kterých serverů pak informace pocházely, nám pomůže doplnit již načrtnutý prostor, ve kterém se její fanoušci na sociálních sítích pohybovali. Jedním z nejvíce citovaných webu byla pak německá verze internetových novin „Epoch Times“. Ten publikuje zejména zprávy týkající se uprchlíků v Evropě a ukazuje negativní obraz migrantů. Názorově tak spadá právě do pravicově-populistického spektra.¹²⁵ Dalším citovaným zdrojem byl server www.pi-new.net. Ten blog, celým názvem Politically Incorrect, založil Steffan Herre v roce 2004 a jeho cílem je bojovat proti tzv. „islamizaci“ Evropy.¹²⁶ Mezi další patřil obsahem podobně laděný „Journalisten watch“ či „Philisophia perennis“. Tradiční média pak zastoupil konzervativní „Die Welt“, rakouský bulvár „Kronen Zeitung“, na hospodářství zaměřený „Handelsblatt“ nebo zpravodajský server „focus.de“.

Facebook nabízí od minulého roku také širší paletu reakcí – od původního lajku po možnost vyjádřit hněv, pobavení či smutek. Na stránkách PEGIDY jsou pak nejčastěji jednotlivé posty označovány emotikonem „wütend“. Nejúspěšnější byly ty sdílené články či videa, které vzbuzovaly silnou emocionální reakci mezi fanoušky.

¹²⁵In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Epoch_Times

¹²⁶In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Politically_Incorrect

Kromě zpravodajské funkce má Facebook PEGIDY, také funkci mobilizační. Pomocí událostí mohl organizační tým propagovat různé demonstrace či happeningy. Často se jednalo také o události pod taktovkou AfD (jednou z nich byla například střeční setkání pod heslem „Merkel muss weg“). Na Facebooku tak hnutí sloužilo jako platforma, díky které strana dokázala oslovit více potenciálních voličů.

Obrázek 4: pozvánka na demonstrace pořádané AfD, zdroj: Facebook hnutí

Graf nejpoužívanějších hashtagů na facebookovém profilu hnutí. Mezi neúspěšnější patřily PEGIDA či Mundaufmachen, kterými organizační tým označovala většinu sdíleného obsahu. Mezi další s vysokým engagementem (interakcí s fanoušky) spadala slova spojená s „uprchlickou krizí“: Flüchtlinge, syrische, Migranten, muslimische atd.

Obrázek 5: nejoblíbenější hashtagy, zdroj: Fanpage Karma

4. PEGIDA Offline: vývoj počtu demonstrantů a jejich charakteristika, projevy

PEGIDA dokázala zejména v první a druhé fázi svého vývoje mobilizovat velký počet lidí. Jejich množství a pravidelnost s jakou se setkávali na pondělních demonstracích, fascinovala německá média. Popularita hnutí ale neustále klesala a v současné době dokázala přilákat už jen zlomek demonstrantů.

Demonstrace měly z počátku podobný průběh a skládaly se ze tří částí. Prvním bylo přivítání účastníků a často i projev Lutze Bachmanna. Následovaly „Abendspaziergänge“, při kterých demonstranti procházeli městem. Poslední částí bylo shromáždění, které uzavíralo celou akci. I zde organizátoři a pozvaní řečníci pronášeli krátká prohlášení a zdravice. Od října 2014 do konce února 2015 končila poslední část společným rituálem: demonstranti rozsvítili mobilní telefony či zapalovače. Tento scénář se však ne vždy podařilo dodržet, často byly demonstrace narušeny blokádami či protesty ze strany odpůrců PEGIDY. To se stávalo především ve městech, kam se hnutí snažilo svůj koncept „exportovat“. Dalším důvodem k upuštění od této koncepce byly i stále klesající čísla demonstrantů. Často se tak organizátoři omezili pouze na shromáždění doprovázené výstupy různých řečníků.¹²⁷

Protesty PEGIDY probíhaly z velké části pokojné. Přesto někdy docházelo k menším potyčkám mezi příznivci a odpůrci. Samotná povaha protestů však vzbuzovala obavy i přes jejich zdánlivě nenásilný průběh. Pozorovatelé často hlásili agresivní až bojovou náladu ukazující se na heslech provolávaných davem. Souhlas s řečníky byl pak často provoláván hesly jako „Wir sind das Volk“ odkazujícím na drážďanské protesty na přelomu let 1989 a 1990, či dokonce výrazy pohoršení jako „Pfui!“ nebo „Volksverräter“. Poslední část demonstrace končila prohlášením „Wir kommen wieder“.¹²⁸

Image PEGIDY určovaly kromě hesel, také transparenty demonstrantů. Jejich podoba korespondovala s programovými prohlášeními hnutí a projevy řečníků. Od kritiky kancléřky Merkelové po vyjádření obav z islamizace Německa. Identifikaci demonstrantů usnadňovaly také vlajky spolkových zemí. Na pravidelných pochodech bylo k vidění také mnoho německých vlajek, které jsou v zemi stále vnímány, vzhledem

---

¹²⁷VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813. S. 47

¹²⁸Ibidem, S.49

k historické zkušenosti a mimo velké sportovní události, vnímány jako výraz přílišného nacionalismu. K vidění byly často také vlajky Ruska, které vyjadřovali jeho podporu po zavedení sankcí kvůli Ukrajině.¹²⁹

Přesné počty demonstrantů byly dostupné z více zdrojů, V uváděných číslech se ale někdy lišily. Vycházet můžeme z údajů policie, která od založení hnutí sledovala počet demonstrantů. Poslední demonstrací byl 20. červen roku 2015. Sledování pak bylo ukončeno vzhledem ke klesajícímu zájmu o účast.

Nejpřesnější čísla byla ale k dispozici díky studentům univerzity v Drážďanech, kteří je zveřejňují na twitterovém účtu a na internetové stránce pod názvem Durchgezählt.org. K výsledkům docházejí pomocí natáčení vybraného úseku, kudy prochází průvod. Natočený materiál je poté obraz po obrazu analyzován počítačovým programem, který poměrně přesně dokáže určit, kolik lidí v daný čas místem prošlo.¹³⁰ Tato iniciativa (také vzhledem k rapidně klesajícímu zájmu o účast na demonstracích) skončila. Od března 2017 přestala na svých stránkách zveřejňovat pravidelná čísla. Podle studentů bude ale v budoucnu docházet k náhodným sčítáním. Důvodem bude zachování částečné kontinuity výzkumu hnutí.¹³¹

Jak vyplývá z grafu zveřejněného na serveru Durchgezählt.org (nize), prošel počet návštěvníků demonstrací výrazným vývojem. Ten ilustroval, jak PEGIDA postupně ztrácela svůj mobilizační potenciál. Hnutí v současné době stagnuje a na pravidelná shromáždění přitáhne průměrně něco mezi dva až třemi tisíci lidí. Nebylo tomu ale tak vždy. Během prvního období po založení hnutí rychle narůstal počet demonstrantů ze stovek na tisíce. Jak můžeme vyčíst z výše uvedeného grafu, absolutně nejvyšší hodnoty získalo hnutí 12. ledna 2015, kdy pondělní demonstraci navštívilo podle policie až 25 tisíc lidí. Pořadatelé účast odhadly dokonce až na 40 000. Největší demonstrace probíhaly nejen v Drážďanech, ale i v Lipsku. Vysoký počet účastníků byl způsoben tím, že tyto demonstrace byly první po teroristickém útoku na redakci Charlie Hebdo. Lidé tak chtěli vyjádřit svoji podporu a provolávali hesla jako „Je suis Charlie“. Tato setkání se ale neobešla bez nepokojů, podle policejního hlášení bylo v Lipsku

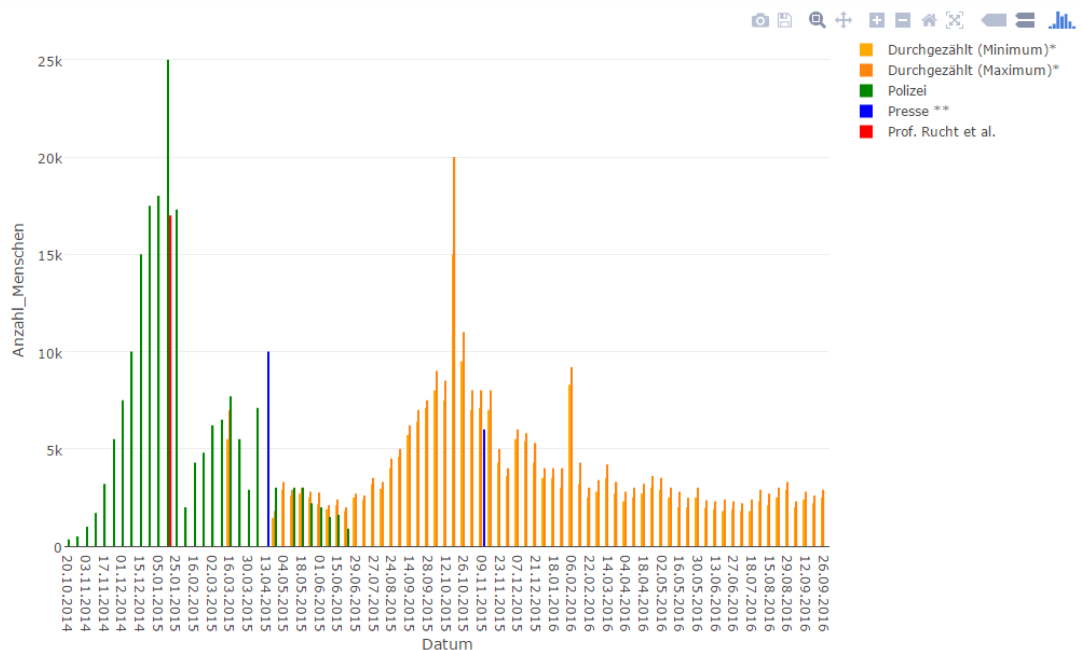
---

¹²⁹Ibidem, S.52

¹³⁰LOHSE, Stephan. Durchgezählt: Dresdner Studenten tüfteln bei Pegida an Schätzverfahren für Menschenmengen. In: *Www.dnn.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.dnn.de/Dresden/Lokales/Durchgezaehlt-Dresdner-Studenten-tuefteln-bei-Pegida-an-Schaetzverfahren-fuer-Menschenmengen>

¹³¹Durchgezählt stellt regelmäßige Pegida-Zählungen ein. In: *Www.lvz.de* [online]. 2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.lvz.de/Specials/Themenspecials/Legida-und-Proteste/Pegida/Durchgezaehlt-stellt-regelmaessige-Pegida-Zaehlungen-ein>

zapáleno auto a v Drážďanech se velká skupina proti-demonstrantů pokusila průvod dokonce zablokovat.¹³²

Obrázek 6: vývoj počtu demonstrantů, zdroj: Durchgezählt.org

Po úspěchu však následoval výrazný propad způsobený krizí v organizačním týmu. 25. ledna se demonstrace účastnilo dle policie přes 17 tisíc lidí. O pár týdnů později, 16. února, pouhé dva tisíce. Delší odstup mezi setkáními Pegidistů také zapříčinilo zvýšené bezpečnostní riziko poté, co členové organizačního týmu obdrželi výhrůžky smrti. Policie se poté rozhodla demonstrace nepovolit.¹³³

Po rozštěpení týmu se zdálo, že se PEGIDA propadá stále více do zapomnění. Průměrný počet stále klesal a v nejnižších hodnotách se pohyboval mezi dvěma až třemi tisíci. Výjimkou byl 13. duben, kdy v Drážďanech vystoupil nizozemský populistický Geert Wilders. Ten dokázal podle odhadů médií přitáhnout až deset tisíc diváků.¹³⁴

Záchranou pro PEGIDU bylo léto a podzim 2015 a „uprchlická krize“. Od července 2015 tak docházelo ke stabilnímu nárůstu počtu demonstrantů. Vrchol poté

¹³²Islamfeinde in Dresden Pegida zieht immer mehr Menschen an. In: *Www.spiegel.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-25-000-teilnehmer-in-dresden-grosse-gegendemo-in-leipzig-a-1012650.html>

¹³³Pegida sagt Kundgebung wegen Morddrohung ab. In: *Www.zeit.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2015-01/dresden-pegida-demonstration-montag-abgesagt>

¹³⁴Anti-Islam-Demo in Dresden Geert Wilders kommt zu Pegida. In: *Www.spiegel.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-geert-wilders-kommt-am-13-april-nach-dresden-a-1024563.html>

nastal 19. října, kdy se do drážďanských ulic dle grafu vydalo něco mezi 15 až 20 tisíci lidmi. V ten den slavila PEGIDA své první výročí. Mimo jejich příznivců vyšlo do ulic pod heslem „Herz statt Hetze“ i zhruba stejný počet protidemonstrantů. Ty byly pak podporovány stranami jako například SPD, Die Linke či Bündnis90/Die Grünen. To ale neobešlo bez konfliktů - nahlášeno bylo více potyček a násilnosti, které byly způsobeny přítomnými hooligans či příznivci radikální pravice. Tématem řečníků PEGIDY byla tvrdá kritika vůči vládní politice potýkání se s uprchlíky, mířená zejména proti osobě kancléřky.¹³⁵

Období růstu však netrvalo dlouho. Spolu s poklesem počtu uprchlíků přicházejících do Německa, klesal i zájem o demonstrace. Během prosince se hodnoty pohybovaly mezi třemi až čtyřmi tisíci. V tomto období dosáhla PEGIDA svého posledního vrcholu 6. února 2016. Na tento den bylo naplánované setkání dalších organizací odmítající tzv. „islamizaci“ z celé Evropy pod záštitou uskupení „Festung Europa“. To dokázalo přilákat mezi osmi až devíti tisíci nespokojenými demonstranty i z cizích zemí včetně České republiky.¹³⁶

V únoru následovalo dlouhé období stagnace a klesající popularity demonstrací. Během zbytku roku 2016 se tak průměrné hodnoty pohybovaly mezi 2 až 3 tisíci příznivců, což je v porovnání s jejím nejúspěšnějším obdobím nepatrný zlomek. Můžeme však jen spekulovat, zda znovu nastane událost podobná „uprchlické krizi“, které hnutí z období stagnace vyvede. Vzhledem k délce jeho trvání a i klesajícímu zájmu o PEGIDU online a v médiích se to zdá spíše jako nepravděpodobné.

Kdo jsou ale ti, kteří vycházejí demonstrovat do ulic? Jedna z prvních zveřejněných studií týkající se účastníků pondělních demonstrací byla zveřejněna v knize „PEGIDA – Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?“ Ta byla provedena v lednu 2014 jak mezi příznivci PEGIDY, tak mezi jejími odpůrci z hnutí NoPegida. 12 pracovníků institutu rozdávalo pozvánky k online výzkumu. Z oslovených lidí se jich internetový dotazník vyplnilo 547. Cílem bylo pomocí tohoto reprezentativního vzorku přinést první zprávu o tom, kdo jsou účastníci demonstrací a jaké jsou jejich názory a postoje.¹³⁷

---

¹³⁵Gegner und Anhänger von Pegida mobilisieren Zehntausende. In: *Www.zeit.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2015-10/pegida-dresden-gegenprotest-jahrestag>

¹³⁶Pegida plant europaweiten Aktionstag. In: *Http://www.sz-online.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.sz-online.de/nachrichten/pegida-plant-europaweiten-aktionstag-3263777.html>

¹³⁷ GEIGES, Lars, Stine MARG a Franz WALTER. Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?. Bielefeld: transcript Verlag, 2015. ISBN 3837631923. S. 63

Výsledky ukázaly, že se z největší části jedná o muže středního věku s průměrným věkem 44,2 let. Příznivci hnutí také nepatří k žádné církvi a necelá polovina jich žije v manželství. Pravděpodobné dosažené vzdělání je uzavřená Realschule. Někteří z nich mají ale také univerzitní vzdělání. Většina z nich je zaměstnaná, a dokonce až jedna pětina uvedla svůj měsíční příjem vyšší než 3000 euro.¹³⁸

V politice se nejvíce identifikovali s pravicí. V posledních parlamentních volbách tak až jedna čtvrtina z nich dala hlas CDU/CSU. To však skoro nikdo z nich nechtěl zopakovat vzhledem ke zklamání z politiky strany. Jejich hlasy by tak dostala protestní AfD. Z dotazníků také vyplínula velká nedůvěra v instituce a politiku obecně. Demonstranti nejméně důvěřují prezidentovi Gauckovi a Angele Merkel. Odmítali také politiku Evropské Unie. Výjimku zde tvoří Spolkový ústavní soud či policie, která vychází jako nejvíce oblíbená. Mezi dotázanými také panovala nedůvěra v média a zpravodajství, kdy paradoxně odsuzovali více veřejnoprávní média.¹³⁹

78 procent z demonstrantů je spokojeno s demokracií jako konceptem. To číslo se však nachází pod průměrem celého Německa, kdy demokracii důvěřuje až 91 procent obyvatelstva. Nejvíce jsou lidé nespokojeni s tím, jak je demokracie reálně uplatňována a s její aktuální podobou. Více z nich by tak ocenila větší důraz na dodržování pořádku a práva. S tím souvisí i požadavek na obranu národních zájmů. Témata jako například zrovnoprávnění pohlaví či ochrana minorit u nich naopak nevzbuzuje velký zájem. Odmítají však násilí jako prostředek dosažení politických cílů.¹⁴⁰

Mimo demografických údajů také pomocí kvalitativních interview zkoumala motivace lidí k tomu, proč vyšli spolu s PEGIDOU demonstrovat do ulic. Jedním z nejvíce zmiňovaných důvodů byla obecná nedůvěra v politiky, současnou německou politiku a nespokojenost se stavem demokracie. Dalším motivem byl i pocit vlastenectví, který byl podpořen i například událostmi v Kolíně během silvestrovské noci. Mezi další faktory patřila i vnímání sociální nespravedlnosti či nespokojenost s globalizací. V motivacích demonstrantů se pak promítal i silný anti-amerikanismus, který doplňoval větší příklon k Rusku hraničící až s rusofilii.¹⁴¹

Motivace a postoje demonstrantů se měnily v souvislosti s jejich věkem. Patzeltova studie ukázala, že spolu se stoupajícím věkem roste i míra identifikace s

---

¹³⁸Ibidem

¹³⁹ Ibidem, S. 64

¹⁴⁰ Ibidem, S. 65

¹⁴¹PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 157

PEGIDOU. Ta byla prováděna jeho studenty a její výsledky publikovány v knize „PEGIDA: Warnsignale aus Dresden.“

Čím jsou příznivci starší, tím více tak navštěvovali pravidelné pondělní demonstrace. Starší Pegidisté také více souhlasili s vedením Lutze Bachmanna, který podle nich dělá velmi dobrou práci. Zároveň nebyli ve svých politických názorech tak pravíkoví. Výzkum ukázal, že starší demonstranti byli však méně otevření k diskuzi s odpůrci PEGIDY. Na druhou stranu z této věkové skupiny jich nejvíce nesouhlasilo s pravíkovými radikály na demonstracích a odmítalo násilí jako prostředek k udržení moci či vlády. Z oslovených také nejméně uvádělo jakékoli resentimenty vůči diktatuře NSDAP. Vzhledem k věku chodilo méně na Facebook hnutí a nezapojovali se tolik do internetových debat. Často pokládali zprávy o PEGIDĚ za nevyvážené a více nedůvěřují politikům než mladší generace. Zároveň negativněji vnímali dopady globalizace.¹⁴²

Z výzkumu také vyplynuly jejich názory na zahraniční a azylovou politiku Německa. Nejvíce z nich souhlasilo s tím, že kritika Ruska je neoprávněná odmítali zavedené sankce. Velká část z nich byla i toho názoru, že v zemi se nachází moc cizinců.¹⁴³

Studie se zabývala i politickými postoji příznivců. Výsledky ukázalo, že se účastníci interview identifikovali s pravou částí politického spektra. Mnoho z nich ale také bylo součástí středu. 51 procent dotázaných uvedlo, že nedůvěřuje alespoň jedné politické straně. Jasným vítězem pak byla Alternative für Deutschland, kterou chtělo volit (leden 2016) 82 procent respondentů. Podpora AfD měla mezi demonstranty rostoucí tendence. S velkým odstupem se na druhém místě nacházela CDU/CSU (pouhá 2 procenta) a na třetím extremistická NPD (2 procenta). AfD viděli příznivci jako jedinou etablovanou politickou stranu, která by mohla dostatečně reprezentovat zájmy hnutí. Nejvíce z nich také souhlasilo s imigrační politikou strany a jejím řešením „uprchlické krize“. 60 procent z nich si dokonce myslelo, že by PEGIDA měla s AfD přímo spolupracovat. Pouhých 14 procent uvedlo, že by se hnutí mělo stát politickou stranou a ucházet se o přízeň voličů. Porozumění je oboustranné: více než 41 procent voličů AfD si dokázalo představit účast na některé z demonstrací pořádaných PEGIDOU. 83 procent z nich souhlasilo s hnutím a jeho požadavky. Strany, které u Pegidistů naprosto propadly, jsou levicová SPD a němečtí Zelení.¹⁴⁴

---

¹⁴² PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447.

¹⁴³Ibidem, S. 163

¹⁴⁴ Ibidem, S. 185

Studie prováděné mezi demonstranty mají však své limity. Jedním z nich je i velikost vybraného vzorku respondentů, který nemusí být zcela reprezentativní. V případě online šetření můžeme očekávat, že se ho zúčastní z větší části mladší generace. Nejsou v něm také často zohledněni radikálové, kteří se na demonstracích objevovali.

Závěrem kapitoly nastiňme obsah samotných projevů. Jejich obsah můžeme rozdělit na tři hlavní okruhy. První komentoval aktuální politickou situaci, druhý se týkal otázek migrace a islamizace Německa a třetí kritizoval média. Mezi další témata, která se pravidelně objevovala na demonstracích hnutí, patřil i vztah k Rusku.¹⁴⁵

Projevy obsahující kritiku na současné politické dění odpovídaly černobílému vidění světa hnutí. Vykreslovaly obraz nefunkčního světa tradičních politických stran a neschopných politiků na jedné straně, a nespokojených občanů zastoupených PEGIDOU na straně druhé. Další okruh zaměřený na imigranty varoval před možným nárůstem kriminality a zneužívání sociálního systému žadateli o azyl. Řečníci velmi často odsuzovali i azylový systém Německa. Kritika médií byla zaměřena na jejich zaujatost: dle Pegidistů totiž novináři psali o hnutí záměrně negativně. Demonstrace, i přes jejich pokojný průběh, byly dle jejich názoru negativně vykresleny. V jejich očích se tak jednalo o manipulaci s veřejným míněním. Zajímavý je také jazyk řečníků: mnoho z nich používalo nadsázku, humor nebo sarkasmus.¹⁴⁶

Od založení hnutí vystupovali na demonstracích také hostující řečníci. Mezi nejznámější patřil například holandský populist Geert Wilders nebo německo-turecký spisovatel Akif Pirincci. Ten zde vystoupil u příležitosti prvního výročí od založení hnutí 19. října 2015. Kvůli svému vulgárnímu projevu, kde útočil na politiky a slovně napadal imigranty, byl dokonce trestně stíhán za podněcování k nenávisti. V médiích se pak často objevoval jeho nejtvrďší výrok o uprchlících, kdy litoval, že koncentrační tábory nebyly stále v provozu. Kromě trestního stíhání došlo také k bojkotu jeho knih.¹⁴⁷

Závěr

PEGIDA vznikla v roce 2014 v Sasku. To, proč právě v Drážďanech, má více příčin. Sasko jako země bývalé NDR prošla odlišným vývojem. I přes pozitivní

¹⁴⁵Ibidem S. 110

¹⁴⁶PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. PEGIDA: Warnsignale aus Dresden. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447. S. 113

¹⁴⁷Ibidem

ekonomický vývoj, nízkou nezaměstnanost a investice do vzdělávání, se zde etablovalo protestní hnutí, které odmítá islám a chce snížit počet cizinců v Německu. V nových spolkových zemích, mezi které patří i Sasko, panuje také vyšší podpora radikální pravici (například NPD). Občané této spolkové země pak, jak ukázala studie Sachsen Monitor z roku 2016, vykazují i větší nedůvěru vůči politickým institucím. Nejmenší oblibě se těší Evropská unie a kacléřka Angela Merkel. Sasové mají z historie také menší zkušenost s cizinci. V porovnání se zeměmi západního Německa jich v ní totiž žije zanedbatelné množství. Tváří tvář „uprchlické krizi“ a nárůstu teroristických útoků v Evropě se pak občané obrátili k protestnímu hnutí jakým je PEGIDA, které verbalizovalo jejich strach, nebo k pravicovým populistům jakou je AfD. Dalším symptomem byl pak také nárůst extremisticky motivovaných útoků na uprchlíky a jejich ubytovací zařízení. Těch se odehrálo v Sasku nejvíce na počet obyvatel.

Vztah k Alternative für Deutschland nám pomůže pochopit i vývoj samotné PEGIDY. Obě dvě hnutí jsou si programově velmi blízka: odmítají nekontrolovanou imigraci a jsou hlasitými kritiky tradičních politických stran. Přesto došlo po založení hnutí k odmítnutí spolupráce mezi oběma subjekty. To bylo způsobeno z velké části osobními neshodami mezi předsedou Lutzem Bachmannem a hlavní představitelkou Frauke Petry. Vztah k PEGIDĚ ilustroval i mocenské boje uvnitř strany, spolu s klesající rolí Petry se prohlubovala vzájemná spolupráce. Bachmann demonstrace hnutí dokonce nabídl jako platformu pro předvolební boj v nadcházejících parlamentních volbách.

Podporu AfD můžeme pozorovat i na Facebooku hnutí. I zde dochází k otevřené propagaci strany například sdílením pozvánek na události organizované stranou. Blízkost PEGIDY k AfD potvrdily i výzkumy prováděné mezi demonstranty. Většina z nich je voliči strany, která je v jejich očích jedinou alternativou k parlamentním stranám. V budoucnosti tak můžeme (na regionální úrovni v Sasku) očekávat hlubší spolupráci s AfD v souladu s přáním Pegidistů.

Cíle hnutí a programová prohlášení byla formulována ve více dokumentech. První z nich, 19 bodů, se týkal převážně imigrační politiky a islámu. Jeho problémem byla ale přílišná obecnost. Později na něj navázalo 6 bodů, které měly původní dokument více specifikovat, což se ale nestalo. Na oba pak navázaly „Dresdener Thesen“. Zde se poprvé objevila vize zahraniční politiky Bachmanna a jeho hnutí: Rusko bylo vnímáno jako protiváha Spojeným státům. PEGIDA volala po zrušení sankcí a Putin se stal symbolem boje proti ničení evropských hodnot. Nejkonkrétnější

prohlášení vydalo hnutí ve spolupráci s dalšími anti-islámskými subjekty v rámci setkání skupiny „Festung Europa“. I přes to, že zde bylo hnutí ve svých prohlášeních nejkonkrétnější a nejradikálnější, nevzbudilo v médiích velký ohlas.

Do této doby prošla PEGIDA pěti fázemi vývoje. Po jejím raketovém nástupu následoval pád zapříčiněný rozpadem organizačního týmu. Z toho jej vyvedla až „uprchlická krize“. V zatím posledním, pátem období, podpora PEGIDY stagnuje. Externí faktor krize a obavy z přívalu imigrantů se již vyčerpaly. Další nárůst popularity v budoucnosti by mohl být hypoteticky zapříčiněn jen neočekávatelnými událostmi, který by rozdmýchaly latentní xenofobii či rasismus.

Období stagnace se projevilo jak na internetu, tak i na demonstracích. Dle analytického nástroje GoogleTrends se od založení hnutí po současnost frekvence vyhledávání klíčových slov PEGIDA stále snižuje. Největší hodnoty zůstávají pouze v Sasku v regionu okolo Drážďan. PEGIDA se stala pouze lokálním fenoménem nepřekračujícím hranice Saska. Závislost hnutí na tématu „uprchlické krize“ potvrdil i Google Trends: zájem o PEGIDU přesně kopíroval vyhledávání pojmu „Flüchlingskrise“. S poklesem zájmu, klesal i zájem o hnutí. Vyhledávání AfD oproti tomu stále roste. Strana si dokázala udržet svoji pozici protestní strany. K nárůstu vyhledávání názvu hnutí dochází pak v současnosti pouze při zveřejnění afér ve spojení s PEGIDOU (viz fotbalový tým na obalech Kinderschokolade).

Pro Facebook bylo pak největší ranou zrušení jeho původního profilu v červenci 2016. Bachmann a organizační tým zareagoval rychle založením nového profilu, který však nikdy nedosáhl obliby toho starého. Z Facebooku PEGIDY můžeme také zjistit informace o jeho fanoušcích, i zde se pak potvrdila provázanost hnutí s AfD. Pro ně slouží profil PEGIDY i jako zdroj informací. Ty pocházejí převážně z konzervativních online portálů, jakými jsou například epochtimes.de či online server Politically Incorrect, které vystupují proti imigraci a jejich obsah často hraničí s hoaxy či tzv. fake news.

Ani zájem o demonstrace není v současnosti tak vysoký. Počet účastníků často nedosahuje ani dvou tisíc. Pro srovnání, první výročí od založení hnutí dokázalo přilákat desetinásobek demonstrantů. Vyšší čísla demonstrantů jsou pak způsobena pouze hostujícími řečníci, účastí významných politických činitelů či oslavami založení hnutí.

Vysvětlení pro stagnaci hnutí může být více. Do prvního období úpadku se totiž PEGIDA dostala krátce po svém vzniku kvůli rozpadu organizačního týmu. Po

odstoupení a následném návratu Lutze Bachmanna odešla velká část původních organizátorů. Do čela se tak postavil člověk s kriminální minulostí, která snižuje důvěryhodnost hnutí. Bachmannova pověst radikála tak PEGIDĚ výrazně škodí. Zde předsedovi hnutí také ublížilo i odmítání kontaktu s médii a jejich veřejná kritika.

Existenci PEGIDA již jednou zachránila „uprchlická krize“. Tento externí faktor zapříčinil nový nárůst popularity jak online, tak i na demonstracích. Krátké období růstu v létě 2015 ale můžeme na druhou stranu chápat i jako abnormalitu v dlouhé periodě stagnace, která se již nemusí v budoucnosti opakovat. PEGIDA jako protestní hnutí svůj důvod k protestu, zdá se, vyčerpala.

Místo účasti na demonstracích tak lidé spíše volí podporu AfD. PEGIDA totiž rezignovala na své politické ambice a místo toho se rozhodla postavit právě za tuto pravicově-populistickou stranu, která jí je i programově nejbližší. To je v souladu i s přáním Pegidistů.

Summary

PEGIDA was founded in 2014 in Saxony in Dresden. Saxony, as the former GDR, has taken a different path: despite positive economic developments, low unemployment and investment in education, a protest movement has been established that rejects Islam and wants to reduce the number of foreigners in Germany. There is also higher support for the radical right (for example, the NPD). The citizens, as shown by the Sachsen Monitor study of 2016, displayed even greater distrust of political institutions. The European Union and the Angela Merkel couch are the least appreciated. The Saxons have less experience in history than foreigners compared to the West Germany. Face to face of the "refugee crisis" and the increase in terrorist attacks in Europe then turned to a protest movement such as PEGIDA verbalizing their fear or right-wing populists such as AfD. These two movements stand very close together. Nevertheless, after the establishment of the movement, the cooperation between the two entities was rejected.

The relationship with PEGIDA also illustrated the power struggles within the party, along with the falling role of Petry. Support for AfD can also be seen on the Facebook by promoting party's events.

By this time, PEGIDA has undergone five phases of development. After its rocket start, the fall followed by the breakup of the organizing team. In the last, fifth period, PEGIDA support stagnates. The external factor of the refugee crisis and the fears of an immigrant influx has already exhausted itself. Another increase in popularity in the future could be hypothetically caused by unexpected event.

The stagnation period was reflected both on the Internet and on demonstrations. According to the GoogleTrends analytics tool, the frequency of search for PEGIDA keywords has been decreasing since its inception. The highest values remain only in Saxony in the region around Dresden. PEGIDA has become only a local phenomenon beyond the borders of Saxony. Google Trends has also confirmed the dependence of the "refugee crisis" movement on the subject: interest in PEGIDA was exactly duplicating the search for "Flüchlingskrise". With the decline in interest, interest in the movement also declined. This was caused also by Lutz Bachmann. His bad reputation and relationship to media is damaging the movement.

Použitá literatura

ALBERTAZZI, Daniele a Duncan MCDONNELL. *Twenty-first century populism: the spectre of western European democracy*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-0-230-01349-0

GEIGES, Lars, Stine MARG a Franz WALTER. *Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?*. Bielefeld: transcript Verlag, 2015. ISBN 3837631923.

HAKENBERG, Marie a Verena KLEMM. *Muslimen in Sachsen: Geschichte, Fakten, Lebenswelten*. Leipzig: Edition Leipzig, 2016. ISBN ISBN-10: 3361007151.

KNEUER, Marianne, Saskia RICHTER a Melanie RUDOLPH. *Soziale Medien in Protestbewegungen: neue Wege für Diskurs, Organisation und Empörung?*. ISBN 978-3-593-50300-4.

PATZELT, Werner J. a Joachim KLOSE. *PEGIDA: Warnsignale aus Dresden*. Drážďany: Thelem, 2016. ISBN 978-3945363447.

PICKEL, Gert. *Extremismus in Sachsen: Eine kritische Bestandsaufnahme*. Leipzig: Edition Leipzig, 2016. ISBN ISBN-10: 336100716X.

PRADELLA, Marian. *Cultural Struggle for Hegemony: PEGIDA in a Civil Society Perspective*. Stuttgart: WiSa, 2016. ISBN ISBN-10: 3955380254.

REHBERG Karl-Siegbert, KUNZ Franziska a SCHLINZIG Tino. *Pegida-Rechtspopulismus zwischen Fremdenangst und "Wende"-Enttäuschung?: Analysen im Überblick*. ISBN 978-3-8376-3658-1.

TAGGART, Paul. *A touchstone of dissent: Euroscepticism in contemporary Western European party systems*. *European Journal of Political Research*. 1998, 33, 366-388

VORLÄNDER, Hans, Maik HEROLD a Steven SCHÄLLER. *PEGIDA: Entwicklung, Zusammensetzung und Deutung einer Empörungsbewegung*. Wiesbaden: Springer, 2015. ISBN 978-3658109813.

ZICK, Andreas a Beate KÜPPER. Wut, Verachtung, Abwertung: Rechtspopulismus in Deutschland. Berlin: Dietz, 2015. ISBN 3801204782.

Elektronické zdroje:

ANDERSEN, Uwe/Wichard WOYKE (Hg.): Handwörterbuch des politischen Systems der Bundesrepublik Deutschland. 7., aktual. Aufl. Heidelberg: Springer VS 2013. [cit. 2017-05-08] Dostupné z: <http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/handwoerterbuch-politisches-system/202062/land-freistaat-sachsen?p=0>

Anti-Islam-Demo in Dresden Geert Wilders kommt zu Pegida. In: *Www.spiegel.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-geert-wilders-kommt-am-13-april-nach-dresden-a-1024563.html>

Dresdner Thesen. In: *Www.facebook.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/pegida/dresdner-thesen2015/838394726214067/>

<https://www.facebook.com/notes/pegida/dresdner-charta2015/838393796214160/>

Durchgezählt stellt regelmäßige Pegida-Zählungen ein. In: *Www.lvz.de* [online]. 2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.lvz.de/Specials/Themenspecials/Legida-und-Proteste/Pegida/Durchgezaehlt-stellt-regelmaessige-Pegida-Zaehlungen-ein>

FENGLER, Denis a Ulrich EXNER. Nur ein Funke – und die Lage gerät außer Kontrolle. In: *Welt.de* [online]. 2014 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article133062897/Nur-ein-Funke-und-die-Lage-geraet-ausser-Kontrolle.html>

GASSMANN, Michael. Pegida-Hetze ist Glücksfall für „Kinderschokolade“. In: *Www.welt.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <https://www.welt.de/wirtschaft/article155845807/Pegida-Hetze-ist-Gluecksfall-fuer-Kinderschokolade.html>

Gewalt bei NPD-Demo gegen Flüchtlinge. In: *Http://www.stuttgarter-nachrichten.de* [online]. 0015n. 1. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <http://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.heidenau-in-sachsen-gewalt-bei-npd-demo-gegen-fluechtlinge.0ffcc68a-24ca-4ed3-bfaa-f29c80ed5e20.html>

GONCHARENKO, Roman. Mit Russlandfahnen gegen Islam und Merkel. In: *Www.dw.com* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.dw.com/de/mit-russlandfahnen-gegen-islam-und-merkel/a-18864347>

Gegner und Anhänger von Pegida mobilisieren Zehntausende. In: *Www.zeit.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2015-10/pegida-dresden-gegenprotest-jahrestag>

Hier gab es die meisten Angriffe auf Asylunterkünfte. In: *Www.welt.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article152203085/Hier-gab-es-die-meisten-Angriffe-auf-Asylunterkuenfte.html>

Islamfeinde in Dresden Pegida zieht immer mehr Menschen an. In: *Www.spiegel.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-25-000-teilnehmer-in-dresden-grosse-gegendemo-in-leipzig-a-1012650.html>

Jahresbericht 2015 des Sächsischen Ausländerbeauftragten Sächsischer Landtag · 6. Legislaturperiode. In: *Http://sab.landtag.sachsen.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: http://sab.landtag.sachsen.de/dokumente/landtagskurier/SAB_JB_2015_WEB_250816.pdf, S. 15

LOHSE, Stephan. Durchgezählt: Dresdner Studenten tüfteln bei Pegida an Schätzverfahren für Menschenmengen. In: *Www.dnn.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.dnn.de/Dresden/Lokales/Durchgezaehlt-Dresdner-Studenten-tuefteln-bei-Pegida-an-Schaetzverfahren-fuer-Menschenmengen>

LÜHMANN, Hannah. Das Geheimnis der Echokammer. In: *Www.faz.net* [online]. 2013 [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/zukunft-der-zeitung-das-geheimnis-der-echokammer-12173291.html>

MEISNER, Matthias. Schlappe für Frauke Petry AfD-Schiedsgericht erlaubt Auftritte bei Pegida. In: *Www.tagesspiel.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.tagesspiegel.de/politik/schlappe-fuer-frauke-petry-afd-schiedsgericht-erlaubt-auftritte-bei-pegida/13983452.html>

Neue Gewalt in Hamburg: Polizei beschlagnahmt Machete bei Kurdendemo. In: *Www.spiegel.de* [online]. 2014 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/kurdenproteste-in-hamburg-wieder-krawalle-bei-demonstration-a-996165.html>

Pegida-Anhänger errichten Galgen für Merkel und Gabriel. In: *Www.zeit.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2015-10/dresden-pegida-galgen-atrappe-demonstration>

"Pegida"-Mitgründer auf Teneriffa Bachmann ist eine "unerwünschte Person". In: *Www.tagesschau.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.tagesschau.de/ausland/bachmann-pegida-teneriffa-101.html>

Pegida plant europaweiten Aktionstag. In: *Http://www.sz-online.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.sz-online.de/nachrichten/pegida-plant-europaweiten-aktionstag-3263777.html>

Pegida verliert Facebookseite. In: *Http://www.sz-online.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.sz-online.de/sachsen/pegida-verliert-facebook-seite-3450503.html>

Pegida wird konkret: Das sind ihre 6 Forderungen an die Politik. In: *Www.epochtimes.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.epochtimes.de/politik/deutschland/pegida-6-forderungen-das-sind-die-6->

forderungen-von-lutz-bachmann-auf-der-pegida-demo-dresden-12012015-a1214131.html

Pegida sagt Kundgebung wegen Morddrohung ab. In: *Www.zeit.de* [online]. 2015 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2015-01/dresden-pegida-demonstration-montag-abgesagt>

POSITIONSPAPIER der PEGIDA. In: *Www.i-finger.de* [online]. 2014 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.i-finger.de/pegida-positionspapier.pdf>

PRAGER ERKLÄRUNG“ der Gruppe „Festung Europa“. In: *Http://www.dresdenlexikon.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.dresdenlexikon.de/Politik/Prager-Erklaerung.pdf>

Sachsen-Monitor 2016. In: *Https://www.staatsregierung.sachsen.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: https://www.staatsregierung.sachsen.de/download/staatsregierung/Ergebnisbericht_Sachsen-Monitor_2016.pdf

SPEIT, Andreas. NGO für Rechte in Deutschland: Wie Greenpeace, nur rechts. In: *Www.taz.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.taz.de/!5271227/>

Umgang der AfD mit Pegida Höcke widerspricht Vorstand und will weiterhin bei Pegida-Demos auftreten. In: *Www.focus.de* [online]. 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://www.focus.de/politik/videos/umgang-der-afd-mit-pegida-hoecke-widerspricht-vorstand-und-will-weiterhin-bei-pegida-demos-auftreten_id_5574073.html

Www.de.statista.com [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/2331/sachsen/>